

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI
ANA BİLİM DALI
İSLAM TARİHİ BİLİM DALI

İZZETPAŞA VAKFI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Adem TUTAR

HAZIRLAYAN
Tuba BAYKAR

ELAZIĞ-2010

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI
İSLAM TARİHİ BİLİM DALI

İZZET PAŞA VAKFI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Adem TUTAR

HAZIRLAYAN
Tuba BAYKAR

Jürimiz .../.../.... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans/doktora tezini oy birliği/oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve
Sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Erdal AÇIKSES
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İzzet Paşa Vakfı

Tuba BAYKAR

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı

İslam Tarihi Bilim Dalı

Elazığ 2010; Sayfa: VII+56

İzzet Paşa Camii Yaptırma ve Yaşatma Derneği, 1972 yılında camii, altında bulunan pasaj, abdest alma yerleri ve tuvaletlerin inşaatını bitirip, bu müstemilatın iyi bir şekilde muhafaza edilmesi, tamirata, yönetimi ve yeni yeni eserlerin kazandırılmasını sağlamak amacı ile 1975 yılında kendisini feshetmiştir. Bunun üzerine derneğin o zamanki başkanı Dr. Mehmet Tokmak bir vakıf kurma teşebbüsüne girişmiş ve Elazığ İzzet Paşa Vakfı ismi ile 1975’de bu günkü vakfı kurmuştur.

108 kişilik kurucu heyetle 1975 yılında vakıf senedinin tasdik edilmesi sonucu faaliyete başlayan Elazığ İzzet Paşa Vakfı, Türkiye’de mevcut bulunan 123 vergi muafiyetine ve umuma hadim vakıflardan biridir.

Anahtar Kelimeler: İzzetpaşa Camii, İzzetpaşa Vakfı, Dernek, Eser, Vakıf Senedi, Elazığ

ABSTRACT

Master Thesis

IZZET PASA FOUNDATION

Tuba Baykar

Firat University

Institute of Social Sciences

Islamic History and Arts Main Field of Study

Islamic History Field

Elazığ 2010, Page: VII+56

Izzet Pasha Mosque make and sustenance association, In 1972, the mosque, located under the arcade, ablutions take place and the toilet construction of the end, the premises of the well maintain, repair, management, and brand-new work of the win to ensure it is objective in 1975 his termination, the then head of dr. Introduction to establish a foundation has attempted Dr. Mehmet Tokmak foundation with the name and Elazig today's foundation was established in 1975.

108 persons in 1975 with the founding committee approved the bill as a result of the foundation began its activities Elazığ Izzet Foundation, located in Turkey and the 123 tax exemption to public come along is one of the foundations.

Key Words: İzzetpaşa Mosque, İzzetpaşa Foundation, Association, Work, Foundation Note, Elazığ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖNSÖZ	VI
KISALTMALAR.....	VII
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

İZZET PAŞA 'NIN HAYATI VE VAKIF FAALİYETLERİ

A- İZZET PAŞA 'NIN HAYATI	6
1- Hayatı.....	6
2. Kişiliği.....	7
B. İZZET PAŞA 'NIN VAKIF FAALİYETLERİ.....	9

II. BÖLÜM

İZZETPAŞA VAKFI'NIN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ

A - İZZETPAŞA VAKFI'NIN KURULUŞU	13
1 – İzzetpaşa Vakfının Kuruluşu ve Kurucu Üyeleri	13
2- Vakfın Kuruluş Tüzüğü	16
A- Vakfın Adı:.....	16
B- Vakfa Tahsis Olunan Meblağ:	16
C- Vakfın Sermaye Dışındaki Gelir Kaynakları:	17
D- Vakfın Amacı:	17
E. Vakfın Çalışma Tarzı:.....	18
F. Vakfın Organları:.....	18
3-Vakfın Amacı.....	19
A. Vakfın Hesapları	25
B- İZZETPAŞA VAKFI'NIN FAALİYETLERİ.....	26

III. BÖLÜM

İZZETPAŞA VAKFI KÜLLİYESİ VE İZZETPAŞA VAKFININ ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

A-İZZETPAŞA VAKFI KÜLLİYESİ	31
1- İzzetpaşa Camii ve Özellikleri	31

2- Vakıf İdare Binası	33
3- Yeni Ek Bina.....	33
4- Vakıf Pasajı (Kuyumcular Pasajı).....	34
5-Abdest Alma Yeri.....	34
6-Şadırvan	34
7-Tuvaletler.....	35
8-Sıhhi Banyo.....	35
9-Gasilhane (Cenaze Yıkama Yeri).....	35
10-Morg	36
11-Kapalı Otopark.....	36
12-Altınyunus Kız-Erkek Öğrenci Yurdu ve Spor Kompleksi	36
B-İZZETPAŞA VAKFINİN ÇALIŞMALARıyla İLGİLİ ÇEŞİTLİ	37
HÜKÜMLER	37
SONUÇ	42
BİBLİYOGRAFYA.....	44
EKLER	46
ÖZGEÇMİŞ.....	56

ÖNSÖZ

Vakıf sektörü, kültür ve müesseseler tarihi açısından devlet hayatımızda önemli bir yere sahiptir. Osmanlı dönemine ait birçok kamu müesseseleri ortadan kaldırıldığı halde; vakıflar, topluma mal olmuş hayri ve sosyal hizmetleri sebebi ile Cumhuriyet dönemine intikal etmiş ve merkezi hükümet içerisinde yerini almıştır.

Türkiye’de mevcut binlerce vakıftan sadece 123 tanesi umuma hadim vakıflar statüsündedir ve vergi muafiyetine tabidir. Elazığ İzzetpaşa Vakfı da bu 123 vakıftan biri olmuştur. Bu bilinç içinde 1975 yılından bu yana hem maddi bakımdan hem de manevi hizmetleri ve sosyal etkinlikleri bakımından gerek Vakıflar Genel Müdürlüğü, Bölge Müdürlüğü ve Maliye Bakanlığı nezdinde takdir görmüştür.

Kültürümüzün önemli bir parçası olan Vakıf müessesinin öneminden dolayı biz de, çalışmamızda Elazığ İzzetpaşa Vakfı’ını ele aldık.

Çalışmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Elazığ’ın tarihi, coğrafi ve idari durumu hakkında genel bilgiler verilecektir. Birinci bölümde İzzetpaşa’nın hayatı ve vakıf faaliyetleri, ikinci bölümünde İzzetpaşa Vakfı’nın kuruluşu ve faaliyetlerini incelemeye çalışacağız. Üçüncü bölümde ise, İzzetpaşa vakfı külliyesi ve İzzetpaşa vakfı’nın çalışmaları ile ilgili hükümler ele alınacaktır.

Bu konuyu seçmemde ve bu çalışmanın meydana getirilmesinde bana yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Adem TUTAR Bey’e teşekkür ederim.

Tuba BAYKAR
Elazığ–2010

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
A.Ü.	: Ankara Üniversitesi
C.	: Cilt
D.G.B.İ.T.	: Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H.	: Hicri
İA	: Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi
M.	: Miladi
M.Ü.İ.F.	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı

GİRİŞ

Vakıf müessesesi, uzun asırlardan beri bütün İslâm memleketlerinde çok büyük ehemmiyet kazanmış içtimai ve iktisadi hayat üzerinde derin tesirler yapmış dini-hukuki bir müessesedir.

Bu hukuki müessesenin İslâm medeniyeti dâiresinde bu kadar büyük bir inkişaf göstermesi, İslâm memleketlerinin içtimai ve iktisadi hayatında bu kadar muazzam ve devamlı bir rol oynaması, hiç şüphe yok ki sâdece tesâdüf veya keyfe bağlı bir hâdise gibi telâkki olunamaz.¹

Vakıflar, sadece Allah rızasını kazanmak için, zengin kimseler tarafından kurulan ve menfaati tamamıyla ihtiyaç içinde bulunanlara tahsis edilen müesseselerdir. Böyle bir müesseseyi kuran kimse, daha önce sahibi bulunduğu mülkü tamamıyla elden çıkarıyor, onu Allah'ın mülkü haline getiriyor demektir.

Uzun süreden beri, İslâm âleminde ehemmiyet kazanmış, sosyal ve ekonomik hayat üzerinde derin tesirler meydana getirmiş olan vakfın, ilk olarak ne zaman tesis edildiğine dair kesin bir bilgiye henüz ulaşılmamıştır. Bununla beraber, tarihi rivayet ve mevcut eserler, dünyadaki ilk vakfın dini gayelerle ortaya çıktığını ve zamanla insani, medeni ve içtimai olmak üzere kısımlara ayrıldığını göstermektedir.

Vakıflar, sadaka-i câriye denilen hayır çeşitlerinin başında gelmektedirler. Bu bakımdan, İslâm dünyasının hemen her yerinde rastladığımız vakıfların yardım elini uzatmadığı bir saha düşünülemez. Bu kadar geniş bir sahaya el atmış olan vakıfları çeşitlerine göre aşağıdaki şekilde bir tasnife tabi tutabiliriz:

- a. Dini saha ile ilgili vakıflar: Câmii, tekke, mescid ve namazgâh gibi.
- b. Eğitimle ilgili vakıflar: Mektep, medrese, kütüphane, dâru'l-hadis gibi.
- c. Sivil ve askeri saha ile ilgili vakıflar: Kışla, saray, tophane, bahçe, silah evleri, kale gibi.
- d. İktisadi saha ile ilgili vakıflar: Çarşı, dükkân, bedesten, han, kapan gibi.
- e. Sosyal saha ile ilgili vakıflar: Hastane, dâru's-şifa, kervansaray, imâret, dâru'l-aceze, çocuk emzirme evleri gibi.
- f. Su tesisleri ile ilgili vakıflar: Çeşme, sebil, su yolları, su bentleri, hamamlar gibi.

¹ M.Fuad KÖPRÜLÜ, İslâm ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi, Başar Matbaası, Ankara, 2005, s. 295.

g. Spor tesisleri ile ilgili vakıflar: Pehlivan ve kemankeş tekkeleri, ok meydanları vs.gibi tesisler.²

Çalışmamızın konusunu oluşturan Elazığ İzzetpaşa Vakfı da bu hizmet alanlarının dini, eğitim, iktisadi ve sosyal sahalarında hizmet göstermektedir.

İslâm'ın yardımlaşma ile ilgili emir ve prensiplerinden doğan vakıf sistemi, Kur'an ve Sünnet'e dayanmaktadır. Hz. Peygamberden nakledilen bir hadise göre "Sadaka-ı câriye" sahibi, ölümünden sonra da amel defterinin hayır hanesi açık kalan ve sevabı devam eden üç kişiden biri olarak kabul edilmektedir.

İslâm dinini kabul etmelerinden sonra Türklerin ekonomik ve sosyal hayatlarında asırlar boyu müessir bir rol oynamış bulunan vakıf müessesesi, sadece fakirlere yardım etmek gibi dar bir çerçevede kalmamış, aynı zamanda fikir, kültür, irfan ve imar gibi müesseseler üzerinde derin izler bırakmıştır. Bu bakımdan Osmanlı Devleti'nin umumi hayatında bir iskân ve imar metodu olarak vakıfların oynamış olduğu rolden kimse şüphe etmemektedir.

Osmanlılar, her konuda olduğu gibi vakıflar hususunda da Hz.Peygamber, ashap ve diğer müslüman devletlerin yolunu izlediler. Devletin siyasi ve mali kudretinin inkişafına paralel olarak gelişip artan vakıfların, Osmanlı dönemindeki ilk müessisi (kurucusu) Orhan Gazi olmuştur.

Tabir caizse, bütünüyle bir vakıf medeniyeti olarak isimlendirebileceğimiz Osmanlı Medeniyeti'nin bu hizmetinden Harput da yeterince faydalanmış görünmektedir. Nitekim Osmanlı arşivlerindeki belgelere baktığımız zaman, gerek bizzat Harput sakinleri, gerekse Harput'lu olmayan bazı kimseler tarafından bu şehrimizde kurulmuş olan vakıfların hizmetlerini ve neler yaptıklarını görmemiz mümkün olacaktır.³

Osmanlı Devleti, tarih kaynaklarımızın belirttiği gibi eyaletlere ayrılmıştır. Bu eyaletlerin yöneticiliğine de Beylerbeyi (Vali) unvanını taşıyan askeri ve mülki hatta mali yetkilere sahip memurları tayin etmişlerdir.

Beylerbeyi eyaletin merkezi konumunda olan ve Paşa Sancağı olarak adlandırılan sancakta otururdu. İlk dönemlerde Beylerbeyleri eyalet sınırları içinde

² Ziya KAZICI, İslâm Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2003, s.279-303.

³ Ziya KAZICI, "Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Vakıfların Harput'taki Hizmetleri"Dünü ve Bugünüyle Harput Sempozyumu, C.I, Türkiye Diyanet Vakfı Yayinevi, Ankara, 1999, s.115-116.

bulunan bütün sancaklardaki tımarlı sipahilerin birinci derecede yöneticisi ve komutanı idi. Ancak 16. yüzyılın ortalarından itibaren bu yöneticilerin barışta iç güvenliği sağlamak, savaş halinde ise eyaleti temsilen yeterli sayıda askerle katılabilmek için kapılarında besledikleri asker sayısında artış olmuş bu durum da Valilerin masraflarının artmasına neden olmuştur⁴

19. yüzyıla gelindiğinde hükümet merkezince atanan valilerin bir kısmı da bölgenin tanınmış yerel temsilcilerinden olabiliyordu.⁵

Sadrazam'ın teklifi ve Padişah'ın onayı ile atanan valiler görevlendirildikleri şehre vardıklarında ilk olarak bir buyruldu ile resmi görevlerine atandıklarını bölgenin ileri gelenlerine duyururlardı. Bu buyruldu mahkemede okunup kayıtlara geçiriliyordu.⁶

1516 yılında Osmanlı hâkimiyeti altına giren Harput, 1846 yılına kadar Diyarbakır eyaletine bağlı bir sancak olarak kalmıştır. Harput şehri bu tarihten sonra yaklaşık 30 (otuz) kazadan oluşan Harput eyaletinin kurulmasıyla, bu eyaletin merkezi olmuştur. Harput, Behinsi, Dersim ve Maden-i Hümayun sancaklarını içerisine alan Harput Eyaleti özellikle maden işletmelerinden dolayı Osmanlı Devleti'nin önemli iktisadi merkezlerinden birisi olmuştur.

Harput'a eyalet statüsü kazandıran faktörler 1846 tarihinden yaklaşık 12 yıl öncesine dayanmaktadır. 1834 yılında Diyarbakır Eyaleti Valisi ve Maden-i Hümayun Emni olarak tayin olunan Mehmet Reşit Paşa Harput şehrini kendine merkez edinmiş ve buradan kendine bağlı sancaklara buyruhdular göndermiştir. M. Reşit Paşa'dan sonra aynı görevle tayin olunan Diyarbakır valileri de bu şekilde Harput'u merkez olarak tercih etmişlerdir.

1867 Vilayet Nizamnamesiyle birlikte tekrar Diyarbakır'a bağlı bir sancak haline getirilen Harput'a 1875'ten itibaren müstakil mutasarrıflık statüsü verilmiştir. Bu şekilde dört yıl idare edilen Harput, 1879 tarihinden itibaren şehrin büyüklüğü ve gelişmeye müsait olmasından ötürü vilayet haline dönüştürülerek valiler tarafından idare edilmeye başlanmıştır.⁷

Yusuf Paşa Harput valiliği görevini 1863 yılının başlarına kadar sürdürmüş ve bu tarihten sonra Harput valiliğine Ahmet İzzet Paşa tayin edilmiştir. 18 ağustos 1865

⁴ Musa ÇADIRCI, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, Ankara, 1991, s.10.

⁵ Ahmet AKSIN, 19. Yüzyıl Harput, Çeçen Ofset Basımevi, Elazığ, 1999, s.88.

⁶ A. AKSIN, a.g.e. ,s. 90.

⁷ A. AKSIN, a.g.e. , s. 275–276.

tarihinde Ahmet İzzet Paşa Konya Valiliğine tayin olunmuş ise de tayini durdurularak tekrar Harput valiliği görevine atanmıştır.⁸

Ahmet İzzet Paşa'nın valilik yaptığı dönem içerisinde önemli faaliyetler olmuştur. Bu faaliyetlerin başında 1866 yılında kerpiçten inşa ettirilen İzzet Paşa Camii bulunmaktadır.⁹ Çünkü o zaman şartlarında kendi parasıyla satın aldığı ve camii yaptırdığı o arsada şimdi bölgemizin en güzide camilerinden biri olan Elazığ İzzet Paşa Camii ve Elazığ İzzet Paşa Vakfı görev yapmaktadır. İşte bu güzelliklerin temelini oluşturmasını sağlayan Ahmet İzzet Paşa'dır.

Hacı İzzet Paşa, bu faaliyetlerini 1863'te Harput valiliğine atanmasıyla gerçekleştirmiştir. Bu yüzden Harput merkezinden bahsetmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Harput, denizden 1280 m yükseklikte ve Elazığ'ın 9 km kadar kuzeyinde, Uluova'ya hakim birbirinden ayrı bloklar halinde yer alan stratejik öneme haiz sarp kayalıklar üzerinde kurulmuştur. Şehrin çekirdeğini oluşturan etrafı derin uçurumlarla çevrili iç kalenin (Harput Kalesi) ilk defa milattan önce II. bin yılda yapıldığı sanılmaktadır. Sonraki dönemlerde bu kalenin eteklerinde yerleşme başlamış, daha sonra da meydana gelen şehrin etrafı tekrar surlarla çevrilmiştir.¹⁰

Arkeolojik kazılar sonucu çok eski çağlardan beri önemli bir iskân yeri olduğu anlaşılan Harput ve yöresi, asırlar boyunca birçok devletin hâkimiyeti altına girdi ve Urartu, İran, İskender, Roma ve Bizans hâkimiyetlerinden sonra VII. Yüzyılda Arapların eline geçmiştir. X. Yüzyılın ortalarında Bizanslıların geri aldığı şehir 1071'den sonra Anadolu'ya yönelik Türk akınları sırasında muhtemelen 1085'te Çubuk Bey tarafından fethedildi ve burası merkez olmak üzere bölgede Palu ve Çemişkezek çevrelerini içine alan Çubukoğulları Beyliği kuruldu. Ancak bu beyliğin ömrü uzun sürmedi.

Osmanlı hâkimiyeti döneminde Harput, Basra ve Bağdat'tan Diyarbakır'a gelip Malatya ve Sivas istikametinde devam eden ticaret yolunun üzerinde bulunuyordu. Bu yol aynı zamanda askeri amaçlarla da kullanılıyor, ayrıca bir yol da Bingöl ve Muş üzerinden Van'a ulaşıyordu. Bu kervan yolları Harput için önemli gelir kaynağı

⁸ A.AKSIN, a.g.e. , s.71.

⁹ İshak SUNGUROĞLU, Harput Yollarında , C. I , Yeni Matbaa, İstanbul, 1958, s.207.; A. AKSIN, a.g.e, s.72.

¹⁰ M. Ali ÜNAL , 'Harput' , Diyanet İslâm Ansiklopedisi , C.XVI, İstanbul, 1997, s. 232.

durumunda idi; XVI. ve XVII. yüzyıllarda gelip geçen ticaret mallarından alınan vergiler mühim bir meblağ teşkil ediyordu.

Ve yine Harput, tarihi boyunca daima önemli bir merkez teşkil etmesi sebebiyle birçok eski esere sahiptir.¹¹

12 Şubat 1867 tarihli bir irade kaydından bu tarihe kadar Harput'ta oturan halkın çoğunun artık buradan ayrılarak Mezra olarak adlandırılan ovaya yerleştiği belirtilmektedir. Bu mezranın gün geçtikçe genişlediği ve kalabalıklaştığı ifade edilmiş, bu sebepten Hükümet merkezinin de bu bölgeye taşındığı ve artık Harput şehrinin önemini kaybettiği vurgulanmıştır. Aynı belgede Harput isminin değiştirilerek Padişah Abdülaziz'in ismine izafeten Mamûratü'l-Aziz olarak isimlendirilmesi de istenmektedir.

1867 yılından sonra Ma'mûratü'l-Aziz Eyaleti tekrar Diyarbakır Eyaletine bağlanarak bir sancak haline getirilmiştir. 1875 tarihinde yapılan yeni bir idari düzenleme ile Diyarbakır Eyaletinden yeniden ayrılarak müstakil mutasarrıflık haline, 1878 tarihinde ise tekrar vilayet haline getirilmiştir.¹²

1888 tarihinde ise Dersim Vilayeti lağvedilerek Ma'mûratü'l-Aziz vilayetine bağlanmıştır. Böylelikle M. Aziz üç sancak ve on sekiz kazadan oluşan bir vilayet halini almıştır.¹³

¹¹ M. A. ÜNAL, a.g.m. , s. 232–233.

¹² A.AKSIN, a.g.e. ,s.34. ; Tuncer BAYKARA, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş, Ankara, 1988, s. 135.

¹³ İ. SUNGUROĞLU, a.g.e.,C.I. , s. 215; A. AKSIN, a.g.e., s. 36.

I. BÖLÜM

İZZET PAŞA'NIN HAYATI VE VAKIF FAALİYETLERİ

A- İZZET PAŞA'NIN HAYATI

Burada İzzet Paşa'nın hayatı ve kişiliği hakkında tespit edebildiğimiz bilgileri vermeye çalışacağım.

1- Hayatı

İzzet Paşa, babası Türk Osman Paşa'nın mutasarrıflığı (kaymakamlığı) esnasında H. 1227 – M. 1812 yılında Girit'in Resmo kasabasında doğmuştur.

Kendisi, zamanına göre ve babasının da görevi icabı; iyi bir tahsil görmüş ve baba mesleğini seçmiş, Van ve Hakkâri valiliğinde, daha sonra da Cidde, Trablusgarp valiliklerinde hizmet vermiş, 1278 – 1861 de Muhacirin Komisyonu reisliğine, 1863'te Harput valiliğine, birkaç yıl sonra da Sivas valiliğine tayin olmuştur.

Hacı İzzet Paşa, aslen Erzincanlıdır ve Erzincan eşrafındandır.¹⁴

Yusuf Paşa, Harput valiliği görevini 1863 yılının başlarına kadar sürdürmüş ve bu tarihten sonra Harput valiliğine Ahmet İzzet Paşa tayin edilmiştir. İzzet Paşa, 19 Ağustos 1865 tarihinde Konya valiliğine tayin olmuş ise de tayini durdurularak tekrar Harput valiliği görevine atanmıştır.

Ahmet İzzet Paşa'nın valilik yaptığı dönem içerisinde Harput'ta bazı gelişmeler olmuştur. Bunlardan en önemlisi Harput şehrinden aşağı ovaya doğru yaşanan göçün en son noktasına gelmesidir. Bu dönemde Harput eski itibarını tamamen kaybetmiş ve şehir tüm resmi ve özel kurumlarıyla aşağı ovaya taşınmıştır.

Harput ise bir kasaba niteliğine bürünmüş ve bu tarihten sonra harap olmaya yüz tutmuştur.

Ahmet İzzet Paşa, Harput Eyalet Meclisinde aldıracağı bir kararla Ağavat Mezrası adı verilen ovada oluşan şehrin ismini Padişah Abdülaziz'in ismine izafeten Mamuratü'l-Aziz olarak değiştirilmesini uygun bulmuş ve bu teklif Meclis-i Vala'da görüşülerek tasdik görmüş, bu hususta irade çıkmıştır.¹⁵

İzzet Paşa, işe başladığı tarihten beş ay sonra Harput ve dolaylarına çok kar yağmış, şiddetli soğuklar olmuş, bunun neticesi olarak bütün mezruat donmuş, bu

¹⁴ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, Tanıtım Kitabı, Çağ Ofset Basımevi, Elazığ , 1997, s. 1.

¹⁵ A. AKSIN, a.g.e., s. 71-72.

yüzden açlık ve sefalet bütün muhiti sarmıştı. Bu sebeple binlerce halk, evlerini, iş ve güçlerini bırakarak Urfa'ya hicrete mecbur kalmışlardı. Bu muhacirlerden pek çoğu telef olmuş, bazıları da çarşı ve pazarda dilenmek mecburiyetinde kalmışlardı.

Bu sefalet sahnesini yakından göre Urfa Mutasarrıfı Tayyip Paşa, bunların zaruretlerinin önlenmesi için ayda 20.000 kuruşun sarfına dair bir irade-i seniye almaya muvaffak olmuştur.¹⁶

Ahmet İzzet Paşa'dan sonra Mamüratü'l-Aziz Eyaleti daha sonra Diyarbakır Vilayeti'ne bağlı bir sancak haline getirildi. Mamüratü'l-Aziz'in Diyarbakır'a bağlanmasıyla ilgili belge tespit edilememesine rağmen mevcut diğer belgelerden bu uygulama öğrenilebilmektedir.¹⁷

Mamüratü'l-Aziz'in vilayet statüsü artık hiç değişmeden Cumhuriyet dönemine kadar devam etmiştir.¹⁸ Ancak şehrin ismi zamanla telaffuzundan olsa gerek önce El-aziz'e daha sonraları Elazığ'a dönüşmüştür.¹⁹

Ahmet İzzet Paşa, memlekete büyük hizmetlerde bulunmuş, bir cami ve birçok çeşme ve yol yaptırmıştır. Elâziz'de Bağdat (şimdi Gazi) caddesi üzerinde (1865/66-1282 H.) tarihinde yaptırdığı cami, bugün Elâziz'in en güzide camilerinden biri olup (Hacı İzzet Paşa) camii namıyla maruftur, dış kapısının üzerindeki kitabe, Şair Rahmi-i Harputi tarafından yazılmıştır.

İzzet Paşa, (1310) 1892 tarihinde Edirne'de iken vefat etmiştir. İzzet Paşa'nın naaşı, II. Ordu Müşiri Arif Paşa tarafından Edirne'de yaptırılan kubbeli bir türbeye defnedilmiştir.²⁰

2. Kişiliği

Devrine göre zengin sayılan Hacı İzzet Paşa, giyimine pek dikkat etmeyen, sürekli önu açık gezen, hazırcevap, her gittiği yerde hayır ve hasenat yapan, varlığını bu yolda harcayan, genellikle cami inşa ettiren bir şahsiyet olarak görülmektedir.²¹

Hacı İzzet Paşa'nın, şahsına münhasır bir takım hususiyetleri ve garabetleri varmış ki, bunlar hakikaten kayda değer, bunlardan birisi:

¹⁶ İ. SUNGUROĞLU, a.g.e. , s. 207.

¹⁷ A. AKSIN, a.g.e. , s. 75.

¹⁸ T. BAYKARA, a.g.e. , s. 138-141.

¹⁹ A. AKSIN, a.g.e. , s. 76.

²⁰ İ. SUNGUROĞLU, a.g.e. , s. 207.

²¹ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 2.

İzzet Paşa,1865 tarihinde yaptırdığı camiin mütevelliliğini “Bedros Murahhas” namında bir Ermeniye vermiştir ki, görülmüş ve işitilmiş şey değil!.. Bununla beraber (1866/67-1283 H.) yılında Harput Ermeni Murahhas vekili bulunan bu zata Nişan tevcihi için Mabeyne yazmış ve iradesini de almıştır.

Bir diğeri de, başında kirlenip atılması lâzım gelen feslerini, anahtarı daima cebinde bulunan konağındaki boş bir odanın kapısını açar, fesini başından çıkarır, içeriye attıktan sonra tekrar kapıyı kilitler ve yenisini giyermiş... Başka bir yere tahvilinde de bu fesler, sandıklara istif edilerek oraya götürülür ve yine aynı şekilde bir odaya boşaltılmış. Hülâsa ne atmağa, ne satmağa kıyamazmış!

Üçüncüsü de; Paşa, “Teres” kelimesini çok kullanırmış... O halde ki artık bu kelime medar-ı kelamı olmuş; mesela, mülhakattan gelen resmi ve gayri resmi yazıları mahiyetindeki kâtiplere okuturken,

- Oku bakalım teres ne yazmış... Teres ne istiyor... Yaz terese... gibi

Bu cümleden olarak Paşa, çok alim ve muktedir olan Arapkir Müftüsünü bir kış mevsiminde Harput’a davet etmiş, Müftü, yaşlı ve Harput’un kışları da âmansız olduğundan özür dileyerek bu dâvete icabet edemeyeceğini bir mektupla Paşa’ya bildirmiş, ancak Paşa’nın huyunu iyiden iyiye bildiğinden imzasının altına: Lütfen arkaya..., diye de bir cümle yazmış.

Paşa bu mektubu alınca açmış, okumuş ve sonunda, “Teres bizi yine atlattı” dedikten sonra, imzanın altındaki şerhe gözü ilişince kâğıdı çevirmiş, orada “Sensin, sensin, sensin...” diyen yazıları okuyunca gülmüş ve bir daha müftü hakkında bu kelimeyi kullanmaz olmuş.

Dördüncüsü ise, Sultan Aziz’in yakınlarından bazı zevat, Paşayı sevmezler, fırsat düştükçe de Padişaha çekiştirirlermiş... bu arada koyu mutaassıp olduğunu da söylemişler... Padişah bunun üzerinde durmuş ve bir gün huzura kabullerinden sonra çıkarlarken,

— Paşa! Gitme, yemeği beraber yiyelim diye emretmiş.

Paşa, bu iradeye:

—Baş üstüne.” diyerek kalmış.

Yemek başlar başlamaz, Padişah, sofracı başına:

— Paşaya bir şarap getirin, deyince, bir az sonra altın tepside çeşm-i bülbül bardaklar içerisinde şarap gelmiş...

Paşa, hemen ayağa kalkarak şarap bardağını eline almış, dudaklarına kadar götürerek içer gibi görünmüş, fakat içmemiş. Bunu hisseden Padişah, hiddetle:

— Neden içmedin? diye paşayı müşkül bir duruma düşürünce, Paşa, kemal-ı sükûnetle:

— Devletlim bir padişah iç diyor! bir padişah içme diyor!... Bu birbirine zıt emirlerin altında şimdi ezildiğimi, eridiğimi hissediyor ve içemiyorum!” deyince Sultan Âziz, Paşa’nın bu zekâ oyununa hayran kalarak yakasını bırakmıştır.²²

B. İZZET PAŞA’NIN VAKIF FAALİYETLERİ

Hacı İzzet Paşa, aslen Erzincanlıdır ve Erzincan eşrafından olduğu kayıtlarda geçmektedir. Babası Türk Osman Paşa, Sivas’ta valilik yapmış olduğundan, İzzet Paşa da Sivas’a vali olunca, babasının (H. 1230-M. 1813) tarihinde yaptırdığı ve eskimiş olan camiye yeniden tamir ettirmiş ve caminin dış kapısının üzerine güzel talik bir yazıyla alıılmış olduğu üzere bir de kitabe yazdırmıştır. Sadece bilgi olması kabilinden son dört satırını buraya alıyoruz:

“Peder-i erkemi etmişdi binâ
Yâveri Hızr ola yâri Mevlâ
Secde-i şükrü ederken ifâ
Muhyî-i din-i Hak İzzet Paşa”

İzzet Paşa, H. 1302-M. 1884’de Kadri Paşa’nın vefatı üzerinde Edirne valisi olmuştur. Edirne’deki şark demiryolu İzzet Paşa zamanında tamamlanmıştır. Ayrıca üç şerefeli caminin yanındaki kule üzerine Hacı İzzet Paşa tarafından memleket saati de yaptırılmıştır.

Ayrıca İzzet Paşa, bununla da kalmayarak kendisinden yirmi beş sene evvel ölen oğlu Hürrem Paşa adına Erzincan’da (1288) 1871’de başlayıp (1304) 1877’de bitirilen bir cami inşa ettirmiştir. Bu cami 1930’daki depremde kısmen harap olmuştur.

Trablus valisi iken 1863 yılında (Hicri 25 Sefer 1280 tarihinde) Harput valiliğine tayin olunan vezir Hacı İzzet Paşa, Eski Hükümet Konağı karşısında şimdiki İzzet Paşa Camii’nin oturduğu sahada 600 metrekare büyüklükte bir arsa satın alarak 1866 bu arsa

²² İ. SUNGUROĞLU, a.g.e. , C.1. , s. 207–208.

içinde kerpiçten bir cami inşa ettirmiştir ki, İzzet Paşa'nın adı ile anılan bu cami 400-500 kişi alacak büyüklükte idi.²³

Binanın kuzeyinde bir giriş kapısı mevcuttu. Yine binanın kuzeyinde abdest alma yerleri vardı. İlk caminin üstü çatı ile kaplıydı ve kubbesi yoktu.

Caminin yapılış yılını tescil etmesi bakımından o devirde hayatta olan şair Harputlu Rahmi, ilk caminin kuzeydeki giriş kapısının üstüne bir manzume ile tarih düşürerek nakşetmiştir ki, son mısra (1282) 1866 tarihini taşımaktadır.²⁴

İzzet Paşa tarafından inşa ettirilen kerpiç bina 101 yıl bu haliyle halka hizmet verirken caminin giriş kapısı üzerinde zamanın divan şairlerinden Rahmi-i Harputi (Hoğulu) tarafından yazılan eski camiden sökülen ve körpe taşı üzerine nakşedilmiş bu kitabe daha sonra mermer üzerine yeniden yazılarak modern İzzet Paşa Camii'nin kuzey girişine konulmuştur. Son iki mısra, camiin yapılış tarihini vermektedir:

“Tâif-i beyt-i harem zâir-i fahr-i âlem
Seyyid-i ehl-i himem Ahmed-i İzzet Paşa

Böyle bir mâ'bed-i âli ola tâ hayrâtı
Men benâ, nüktesine vâkıf olup etti binâ

Her gelen kıla cemâatle namâz ile niyâz
Sebeb-i mağfireti Hakk ola tâ rûz-i cezâ

Ola dünyâda muvaffak nice bin hayrâta
Dâr-ı ukbâ da ola mazhar-ı eltâf-ı Hudâ

Geldi cevher gibi Rahmi kaleme bir târih
Oldu dünyâda eser Câmi-i İzzet Paşa”²⁵

Vakıf; mükellef kimsenin, kendi mülkü olan belli ve dayanıklı malının menfaatini bir şarta bağlamadan Müslüman veya zımni fakirlere bırakmasıdır.²⁶

²³ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 2.

²⁴ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 1.

²⁵ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 4.

²⁶ Komisyon, İslam Tarihi Ansiklopedisi, C. X, Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul, Trs. , s. 133.

Maddi bir karşılık beklemeden başkalarına yardım etmek gibi ulvî ve fevkalade bir düşüncenin mahsulü olan vakıf müessesesi, yüzyıllardan beri İslâm ülkelerinde büyük bir ehemmiyet kazanmış sosyal ve ekonomik hayat üzerinde derin tesirler icra etmiş olan dini ve hukuki bir müessesedir.

İnsan fitratında mevcut olan yardımlaşma hissi, şüphesiz ki insanlık tarihi kadar eskidir. Bu his dini emir ve hükümlerle birleşince daha bir kuvvet kazanır. İslâm ülkelerinde vakıfların, asırlarca büyük bir fonksiyon icra etmesinin sebebini burada (dini his) aramak lazımdır.

Çünkü “İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olan, malın en hayırlısı, Allah yolunda harcanan (başka bir ifade ile vakfedilen), vakfın en hayırlısı da insanların en çok duydukları ihtiyacı karşılayandır.” prensibinin mânâsını çok iyi bilen Müslümanlar, bu yolda birbirleri ile âdeta yarış edercesine vakıf eserler kurmuşlardır.²⁷

İnsanlara faydalı olmanın bilincinde olan Ahmet İzzet Paşa, memlekete büyük hizmetlerde bulunmuş, bir cami ve birçok çeşme ve yol yaptırmıştır. Elaziz’de Bağdat (şimdi Gazi) caddesi üzerinde (1865/66-1282 H) tarihinde yaptırdığı cami, bugün Elaziz’in en güzide camilerinden biri olup (Hacı İzzet Paşa) Camii namıyla maruftur, dış kapısının üzerindeki kitabe, Şair Rahmi-i Harputi tarafından yazılmıştır.²⁸

İzzetpaşa Camii’nin Yeniden Yapılışı

İlk yapılışından 101 yıl sonra ihtiyaca cevap veremeyen, tavanı çöken, tehlikeli bir durum arzeden ve teknolojiye uygun bir tarzda yapılmamış kerpiç caminin sökülerek, etrafında bulunan bir iki arsanın da alınarak daha büyük, teknolojiye uygun betonarme, kubbeli mükemmel tezyinatlı yeni bir cami yapılması fikri o zaman imamlık görevini yürüten Hasan Gül’den çıkmıştır. Emekli öğretmen merhum Abdulkadir Ural, Rauf Akçay ve Mustafa Yalnızgil’in gayretleriyle “İzzetpaşa Camii’ni Yaptırma ve Yaşatma Derneği” ismiyle bir dernek kurulması kararlaştırılmıştır. Böylece İzzetpaşa Camii yaptırma ve yaşatma derneği, elinde mevcut olan çok az bir parayla 1967 yılı Mayıs ayında eski camiyi sökmüştür. Yüksek Mimar Mühendis Yurder Zırhlıoğlu ile Yüksek Mimar Mühendis Bülent Yüngül’ün müştereken hazırladıkları ve İstanbul Teknik Üniversitesi’ndeki hemşehrilerimizin yardımlarıyla projede birtakım

²⁷ Z. KAZICI, a.g.e. , s. 278.

²⁸ İ. SUNGUROĞLU, a.g.e. , C.I. , s. 207-213.

değişiklikler yapılarak son şekli verilmiş ve 1967 yılının Ekim ayının ilk haftasında temeli atılarak, İzzetpaşa Camii'nin inşaatı başlamıştır.

O zamanki dernek yöneticilerinin hazırladıkları faaliyet raporlarından aldığımız bilgilere göre, eski cami 10.05.1967 gün ve 15 sayılı dernek yönetim kurulu kararıyla 2000 (iki bin) TL bedelle Mehmet Oyal'a söktürülmüş, Köy Hizmetlerince (Y.S.E) taşınmıştır. Yine inşaat komisyonuna da Mustafa Yalnızgil, Mustafa İnci, Abit Altıparmak; satın alma komisyonuna da Şerif Kömürlü, Mehmet Özgür, Tevfik Yaraman, fahri üye olarak da Yurder Zırhlıoğlu seçilmişlerdir.

Yeni modern hatta Türkiye'de ilk minaresi asansörlü cami unvanını alan İzzetpaşa Camii 1972 yılında tamamlanarak ibadete açılmıştır.

Yeni ve modern İzzetpaşa Camii ile ekleri 1972 yılında tamamlanmış alt katta 46 dükkan, Elazığ Müftülüğü denetiminde bir kütüphane, konferans salonu, gasilhane, sıhhi banyo, abdest alma yerleri, tuvaletleri hizmete sunulmuştur.

1975 yılında dernek kendini feshederek, kurulan İzzetpaşa Vakfı'na tüm mal varlığını devretmiştir. 108 kurucu üyesi bulunan İzzetpaşa Vakfı, o tarihten sonra icraatını daha da genişleterek 2094 metrekarelik eski alana yeni arsalar satın almak suretiyle 1300 metrekare daha ilave yapmış, camiiin doğu cephesinde belediyeye ait olan kısmı belediyeden satın alarak 8 adet dükkân inşa ederek vakıfa mal etmiştir.

Yeniden ilave edilen 1300 metrekare alan üzerinde yeni projeler üretilerek, 1992 ve 1993 yıllarında yer altında iki katlı 100 oto alabilecek otopark ve 39 dükkan yapılmıştır.

Ayrıca 38 kabinli, 40 pisuvarlı tuvaletler ve 27 kabinli sıhhi banyo ile gasilhane yeniden inşa edilmiş, bir kısmının yerleri değişerek 6 kişilik morg ilave edilmiş, yeni bir vakıf binası yapılarak külliye bitirilmiştir.²⁹

²⁹ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 2-3.

II. BÖLÜM

İZZETPAŞA VAKFI'NIN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ

A - İZZETPAŞA VAKFI'NIN KURULUŞU

Bu başlık adı altında vakfın kurucu üyeleri, vakfın kuruluş tüzüğü ve vakfın amacı hakkında elde edilen bilgileri sıralayacağız.

1 – İzzetpaşa Vakfının Kuruluşu ve Kurucu Üyeleri

1972 yılında cami, altında pasaj, abdest alma yerleri ve tuvaletlerin inşaatını bitiren İzzetpaşa Camii Yaptırma ve Yaşatma Derneği, bu müstemilatın iyi bir şekilde muhafaza edilmesi, tamirata, yönetimi ve yeni yeni eserlerin kazandırılmasını sağlamak amacıyla 1975 yılında kendini feshederek, o zamanki başkanı Dr. Mehmet Tokmak bir vakıf kurma teşebbüsüne girişmiş ve Elazığ İzzetpaşa Vakfı ismiyle 1975’de bugünkü vakfı kurmuştur.

Bir yıl süreyle vakfın başkanlığını müteşebbis heyet başkanı olarak yürüten Dr. Mehmet Tokmak, daha sonra 1976 yılında yapılan kongrede başkanlık görevini merhum Mustafa Ergücü’ye devretmiş, 1992 yılından bu yana da Nihat Eriş bu görevi yapmaktadır.

Bu görevi ifa eden yönetim kurulları ve yönetim kurulu başkanları, bayrağı aldıkları yerden daha ileriye götürmek için gayret sarf etmişler ve bunda da başarılı olmuşlardır. Zira böyle olmasaydı, İzzetpaşa Vakfı bu derece büyük ve muhteşem bir vakıf olmazdı. Şu anda İzzetpaşa Vakfı bütçesiyle, hizmetleriyle, mal varlığıyla, Türkiye’nin sayılı vakıfları içine girmeyi başarmıştır.

Vakfın kuruluşu her yönden iyi olmuştur, çünkü faaliyet alanı geniş olmakla beraber, Vakıflar Genel Müdürlüğüne ve Maliye Bakanlığı’na karşı sorumlu olurken, bu kuruluşların denetimi altında çalışmaktadır.

Türkiye’de mevcut binlerce vakıftan sadece 123 tanesi umuma hadim vakıflar statüsündedir. Vergi muafiyetine tabidir. Elazığ İzzetpaşa Vakfı da bu 123 vakıftan biri olmuştur. Bu bilinç içinde 1975 yılından bu yana hem maddi bakımdan hem de manevi hizmetleri ve sosyal etkinlikleri bakımından gerek Vakıflar Genel Müdürlüğü, Bölge Müdürlüğü ve Maliye Bakanlığı nezdinde takdir görmüştür. Başlangıçta vakıf başkanı olarak görev alan ve kurucu başkanlık yapan Dr. Mehmet Tokmak 1975–1976 tarihleri arasında, daha sonra seçilen Mustafa Ergücü 1976–1991 tarihleri arasında başkanlık görevini yürütmüşlerdir.³⁰

³⁰ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 4.

1997 yılı itibariyle İzzetpaşa Vakfı genel kurul üyeleri aşağıdaki isimlerden oluşmaktadır.

1- Asım Usluoğulları	31- İbrahim Sarnılıoğlu
2- A. Ferit Çilesiz	32- Bahattin Ekmen
3- Selahattin Pamukçu	33- Celal Aydoğdu
4- Fikret Şedele	34- M. Naci Onur
5- Selahattin Yiğit	35- Necati Zırhlioğlu
6- Yurdaer Zırhlioğlu	36- İsa Bingöl
7- Nihat İlhan	37- Ahmet Nuri Altaca
8- Necip İlhan	38- A. Bircan Aklaya
9- Sezai Önercan	39- Mustafa Alkaya
10- Ömer Gülten	40- Hasan Temelkurt
11- Halil Bilginoğulları	41- Mustafa Fevzi Ağel
12- Mustafa Gökçe	42- Mehmet Arıkan
13- Feyzi Mısıroğlu	43- Vahit Eriş
14- Metin Yaramanoğlu	44- Nihat Eriş
15- Necdet Zırhlioğlu	45- Kazım Hakan Baltaş
16- Necati Zırhlioğlu	46- Mustafa Temizer
17- Ünal Akbay	47- Selami Kabez
18- Hasan Okay	48- Ali Erdoğan
19- Abdullah Yüksel	49- Salim Ünalın
20- Zekerya Bican	50- Eyüp İsbir
21- Av. Mehmet Doğan	51- Nevzat Erol
22- Mehmet Tunarlı	52- Şinasi Elçi
23- Ali Tuncay	53- Dr. Arslan Ardıçoğlu
24- Hasan Tuncay	54- Talat Zaimoğlu
25- Özer Akyüz	55- Mehmet Ercüment
26- Asaf Ergücü	56- Hünkâr Uslu
27- Ahmet Ergücü	57- Davut Emiroğlu
28- Ahmet Metin	58- Nurettin Yüksel
29- Süleyman Selmanoğlu	59- Yümnü Saatçi
30- Abdülkadir Ergücü	60- Ziyaeddin Uslu

61- Kazım Demirel	85- Ahmet Yalçın
62- Şevket Savcı	86- Bekir Kadirli
63- Fikriye Savcı	87- Hüsnü Üstündağ
64- Hulki Hoşagaşı	88- Nusret Çilesiz
65- İsmail Hakkı Kurt	89- Tevfik Çokdemir
66- Nazmi Kaya	90- Naci Kaya
67- Mustafa Arslan	91- Erol Güleriyüz
68- Alper Özcan	92- Ergün Soyuyüce
69- Orhan Kantarcı	93- Kerim Sunguroğlu
70- Abdullah Nazırlı	94- Mustafa Eser
71- H. Mehmet Bakır	95- Abdullah Demirel
72- Dursun Karaşan	96- Ahmet Eflatun
73- Mehmet Arslan	97- Naci Berilgen
74- Rıdvan Özrenk	98- Hitami Elçi
75- Abdusselam Emiroğlu	99- Abdullah Evra Doğan
76- Hayrettin Sayı	100- Abidin Sözcü
77- Yusuf Serdaroğlu	101- Ziyaettin Uz
78- Mehmet Aksoy	102- Kemal Aslan
79- Dr. Ali Öztürk	103- Şevki Yılmaz Ercan
80- Mustafa Yalçın	104- Cavit Kılıççöte
81- Ali Rıza Ural	105- Tayfur Yüce
82- İsak Orakçioğlu	106- Semiha Okay
83- Seyfullah Demirel	107- İbrahim Demirel
84- Hasan Aslan	

Bununla beraber şu anda görev başında bulunan başkan ve yönetim kurulu aşağıda yazılan isimlerden teşekkül etmiştir.

- 1) Nihat Eriş-Başkan, İnş. Mühendisi
- 2) Prof. Dr. Necip İlhan-Bşk. Yardımcısı, Fırat Üniv. Öğr. Üyesi
- 3) Süleyman Selmanoğlu-Belediye Başkanı (üye)
- 4) Rıdvan Özrenk-Belediye Şub. Müdürü (üye)
- 5) Abdülkadir Ergücü-İş Adamı (üye)
- 6) Harun Tuzsusoğlu-Belediye İşlt. Müdürü (üye)

7) Mustafa Yalçın-Fırat Üniv. Has. Müdürü (üye)³¹

2- Vakfın Kuruluş Tüzüğü

Vakıfların çok eski bir tarihi olup, peygamber efendimizden önceki peygamberler zamanlarında da vakıflar kurulmuştur. Önce dini gayelere dayalı olarak kurulan vakıflar, zamanla sosyal gayelerle kurulmaya başlanmıştır.

Tesis edilen bu vakıflar gördükleri hizmetlere göre değişiklik arz ederdi. Suyolları, su kemerleri, çeşme ve sebiller, yollar, kaldırımlar, aşevleri, dul ve yetim evleri, çocuk emzirme ve büyütme yuvaları gibi vakıf eserleri tesis edilmiştir. Tesis edilen her vakıf bir kuruluş tüzüğüne göre şekillenmiştir.

İzzetpaşa Vakfı'nın kuruluş tüzüğü de vakfın adı, vakfa tahsis olunan meblağ, vakfın sermaye dışındaki gelir kaynakları, vakfın amacı, vakfın çalışma tarzı, vakfın organları ve vakfın hesapları maddelerinden oluşur.

A- Vakfın Adı:

Madde 1- Vakfın adı yapılmış olan İzzetpaşa Camii noksanlarının ikmal-i ibadet yeri sosyal, kültürel ve müştemilatını ihtiva eden inşaatını, yeniden yaptırmak, İslami kültür, sağlık ve sosyal, alanlarda halka hizmet edecek tesisler vücuda getirmek ve bunların tamamını yaşatmak vakıf (kısa adı: Elazığ İzzetpaşa Vakfı)'dır.

B- Vakfa Tahsis Olunan Meblağ:

Madde 2- İş bu vakfın senedine imza koyanlar toplam olarak 50.000 Türk lirasını, vakfın amacına terk ve tahsis etmişlerdir. Bu para halen Vakıflar Bankasının 6164 sayılı hesabına yatırılmıştır. Vakfın amacına tahsis olunmuş yukarıdaki meblağ Vakıf Genel Kurulunun üye tam sayısının salt çoğunlukla vereceği kararla veya yapılacak vasiyet ya da bağışlardan Vakıf Yönetim Kurulunca uygun görülecek kısım ve miktarını devir ve eklemesi suretiyle artırılabilir.

Vakfın amacının gerçekleştirilmesi için gerekli harcamalar vakıf sermayesi ile karşılanamaz.

³¹ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 4-5

C- Vakfın Sermaye Dışındaki Gelir Kaynakları:

Madde 3- Vakfın sermaye dışındaki gelir kaynakları şunlardır:

- a. Vakfa yapılacak her türlü yurt içi ve yurt dışı yardımlar, bağışlar ve vasiyetler
- b. Özel veya Kamu Kuruluşlarının bütçelerine vakfa yardım için konulacak paralar
- c. Yayın gelirleri
- d. Vakfa ait taşınır ya da taşınmaz malların gelirleri
- e. Kanunlar gereğince vakfın iktisap edebileceği diğer gelirler.

D- Vakfın Amacı:

Madde 4-

- a. Halen Elazığ Hürriyet Caddesi üzerinde tapuda kütük 282 281 289 283 290 nolu parselde inşa edilmekte olan İzzetpaşa Camii ve müştemilatının yapımını tamamlamak, bakımını yapmak, onarmak ve yaşatmak.
- b. Saray namı ile matuf camii sosyal kültürel ve müştemilatını ihtiva edilen inşaatını yeniden yapmak, yaptırmak ve yaşatmak.
- c. Halkın ibadet yeri, İslami kültür, İslami eğitim, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile bu hizmetleri karşılayacak tesisler yaptırmak, bunların onarım çalışmalarına yardımcı olmak.
- d. Yoksul ve kabiliyetli Müslüman çocukların dini tahsil ve eğitimlerine yardımcı olma.
- e. Yoksul ve yardıma muhtaç, kimsesiz ailelerin geçimlerini idame ettirmelerine yardımcı olmak amacıyla yönetim kurulunun tespit edeceği ve isteyeceği, yoksulluklarını belgeleyici evrak çerçevesinde ayni ve nakdi yardımda bulunmak.
- f. Gelişen ve değişen içtimai şartlar çerçevesinde halkın istifade edeceği ve ihtiyaçlarını ucuz şekilde temin edebilecekleri şekilde iktisadi kurumlar ve tesisler kurmak ve işletmek
- g. Cemiyetin orta öğrenim ve yüksek öğrenime olan ihtiyacı göz önüne alınarak gençliğin eğitim seviyesinin yükselmesine ve Devletin gücüne yardımcı olmak amacı ile ayni ve nakdi yardımda bulunmak.

h. Ülkemizde meydana gelen tabii afetlerde mağdur olan aile ve kişilere bu gibi afetlere maruz kalanlara yardımcı olan Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Yetiştirme Yurtları ve benzeri kuruluşlara aynı ve nakdi yardımda bulunmak.

i. Afet ve harpte mağdur olan şehit ailelerine yardımda bulunmak ve sosyal amaçlı tesisler kurmak.

E. Vakfın Çalışma Tarzı:

Madde 5- Vakfın amacının gerçekleştirilebilmesi için en geç iki ay içinde ilgili çalışma tarzı hakkında vakıf genel kurulunun toplantısında mevcut üyelerinin salt çoğunluğuyla vereceği kararla tespit edilen ayrı bir iç yönetmelikle düzenlenir.

F. Vakfın Organları:

Madde 6- Vakfın organları şunlardır:

- a.** Genel Kurul
- b.** Danışma Kurulu
- c.** Yönetim Kurulu
- d.** Genel Sekreterlik
- e.** Denetçiler
- f.** Diğer İller Temsilcileridir

Madde 7- Genel Kurul:

- a.** Vakfın genel kurulu iş bu vakıf senedinde yazılı kurucularından oluşur.
- b.** Kuruculardan birinin ölümü veya herhangi bir suretle vakıftan uzaklaştırıldığı takdirde müracaat eden veya üyelerin gösterdikleri adaylardan birisi genel kurulun salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir.
- c.** Vakıf Genel Kurul Yönetim Kurulunun çağrısı üzerine ibra için yılda bir toplanır. Yönetim kurulu denetçiler ve genel sekreter seçimi her iki yılda bir genel kurulun gizli oyu ile yapılır. Vakıf Genel Kurulu Denetçilerin veya genel kurulun tam üye sayısının beşte birinin çağrısıyla da olağan üstü toplanabilir.
- d.** Vakıf genel kurulunun toplantı nisabı tam üye sayısının yarıdan bir fazlasıdır.
- e.** Genel kurul, kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu ile verir. Ancak vakıf senedindeki ana maddeler değiştirilemez.

3-Vakfın Amacı

Vakıf, dünyada insanlara ikram ve ihsanda bulunarak, ahirette sevaba kavuşmak niyetiyle yapılır. Onun için, vakıf ibadet değil, kurbettir. Kurbet, sevap kazanmak için yapılan mubahalara denir.³²

İnsanları vakıf kurmaya iten çeşitli nedenler vardır. Bunlar dini, psikolojik, sosyal vs. şeklinde sınıflandırılabilir. Vakıf kurmanın en büyük nedeni dini kaynaklardır. Çünkü insanları vakıf kurmaya iten en büyük etken, hayır yapmak ve bu hayrın devamlılığını sağlamak düşüncesidir.³³

Vakıfların çok eski bir tarihi olup, peygamber efendimizden önceki peygamberler zamanında da vakıflar kurulmuştur. Önce dini gayelere dayalı olarak kurulan vakıflar, zamanla sosyal gayelerle kurulmaya başlanmıştır.

İslamiyet'te ilk vakıf peygamberimiz Muhammed Aleyhisselam tarafından hicretin üçüncü senesinde Medine-i Münevvere'de kuruldu. Peygamber Efendimiz kendi mülkü olan yedi hurmalığı Müslümanlığı koruma maksadıyla vakfetti. Peygamberimizin sünnetine tabi olan Hulefa-i Raşidin ve diğer Eshab-ı Kiram da (r.anhüm) vakıflar yaptılar.³⁴

Esat Ersebük,"Medeni Hukuk, Başlangıç ve Şahsın Hukuku" adlı eserinde şu cümleye yer veriyor: "Osmanlı İmparatorluğu devrinde pek büyük bir inkişafa mazhar olan vakıflar sayesinde, bir adam vakıf bir evde doğar, vakıf bir beşikte uyur, vakıf mallarından yer ve içer, vakıf kitaplarından okur, vakıf bir mektepte hocalık eder, vakıf idaresinden ücretini alır ve öldüğü zaman kendisi vakıf bir tabuta konur ve vakıf bir mezarlığa gömülürdü. Bu suretle beşeri hayatın bütün icaplarını ve ihtiyaçlarını vakıf mallarla temine pekâlâ imkân vardır.

Şüphesiz bu cümle, vakıf müessesesinin Osmanlılar döneminde kazanmış olduğu genişliği göstermesi bakımından son derece dikkat çekicidir. Gerçekten de Osmanlıların hâkimiyetlerinin devam ettiği uzun yüzyıllar boyunca atalarımız, bir kısmı bugünkü sınırlarımızdan yüzler ve hatta binlerce kilometre uzakta kalmış yerlerde, hayatın dikkatlerden en uzak alanları da dâhil olmak üzere; iyilik, güzellik, doğruluk ve

³² Komisyon, İslam Tarihi ansiklopedisi, C.X, İstanbul, trs. ,s.134

³³ Hüsnü Koyunoğlu, "Almayı Verenler: Vakıf kuranlar", Diyanet Dergisi, s-216, İstanbul, 2008, s.9-10

³⁴ Komisyon, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi , C.VI, İstanbul, 1996, s.173-174; İslam Tarihi Ansiklopedisi, s.135-136.

nihayet en önemlisi inançlarını aksiyona çevirme yolunda, son derecede zengin ve çeşitli vakıf örnekleri ortaya koymuş bulunmaktadırlar.³⁵

Bir şeyi vakfederken, sıhhat şartı olarak “insana faydalı olma” kaydına özellikle vurgu yapılmaktadır. Vakfı yapan kişi, mülkiyetindeki malın bir kısmını veya tamamını Allah’ın rızasını elde etmek gibi yüce bir niyetle, insanların herhangi bir ihtiyacını karşılamak üzere dini-hayri bir amaca tahsis etmektedir. Malını vakfeden kimse de bu ideal amaçlar için vakfetmektedir.³⁶

Yardımlaşma, toplumsal görevlerimizden biri ve toplum içinde yaşamının gerektirdiği ahlaki bir davranıştır. Yardımlaşma, yardım eden ve edilenlerin ilişkilerinden doğan hayırlı bir iştir. Vakıflar, devlet elinin uzanamadığı konularda devletin yükünü hafifletmek, sosyal yapıyı güçlendirmek ve sosyal adaleti gerçekleştirmek gayesiyle kurulmuş hayır kurumları, kamu hizmetinin ve yatırımlarının tamamlayıcısı olan sivil yapılanmalardır.³⁷

Ecdadımız bu amaçladır ki, vakıfları memleketlerinin her bir köşesinde kurmuş, geliştirmiş ve asırlarca ayakta kalmalarına gayret sarf etmiştir.³⁸

Elazığ İzzetpaşa Vakfının amacı vakıf senedinde çok açık bir biçimde beyan edilmiştir. Bu çerçevede içinde amaçlanan hedefleri gerçekleştirmek için çalışmalar yürütülmektedir. Amaçları birkaç noktada toplamak mümkündür.

1) İzzetpaşa Camii ve müştemilatında meydana gelen ve gelebilecek her çeşit arızayı ve tamirâtı zamanında yaptırmak, bakımını ve her yıl boya vb. onarımlarını yapmak

2) Saray (Hapishane) camiinin yapımına maddi destek sağlamak

3) Yarım kalmış veya yeni başlanılan Elazığ ili dâhilindeki camii ve kur’an kurslarının inşaatlarını bütçe nispetinde ayni ve nakdi yardım yapmak.

4) Yardıma muhtaç ailelere maddi yardımda bulunmak

5) İzzetpaşa külliyesinin yeni yeni hizmetler verebilecek (sağlık Merkezi gibi) şekilde genişletmek maksadıyla binalar inşa etmek

6) Başarılı ve fakir öğrencilere burs vermek

³⁵ Nesimi YAZICI, “İnancın Aksiyon Haline Dönüşmesine Bir Örnek: Vakıflarımız”, Diyanet Dergisi, s-216, İstanbul, 2008, s.4

³⁶ Ramazan ÖZALPDEMİR, ” Vakfın Sosyal Hayatımızdaki Yeri”, Diyanet Dergisi, s-108, İstanbul, 1999, s.28

³⁷ Komisyon, İslam’a Giriş-Gençliğin İslam Bilgisi, Ankara, 2006, s. 360-362

³⁸ R. ÖZALPDEMİR, a.g.m, s. 29.

7) Fakir, kimsesiz, yolda kalmış, düşkün, hasta olan ihtiyaç sahiplerine aynı ve nakdi yardımda bulunmak.

8) Gelir kaynaklarının artırıcı önlemler çerçevesinde iktisadi kuruluşlar açmak, şirketler kurmak, özel eğitim kurumları vücuda getirmek.

9) Tabii afet, felaket, su baskını yangın gibi hallerde doğrudan halka veya Kızılaya yardımcı olabilecek tedbirler almak.

10) Şehit asker ve güvenlik görevlilerin ailelerine ve gazilere imkânlar nispetinde maddi yardımda bulunmak

11) Vakfın yegâne gelir kaynağı durumunda olan pasajdaki dükkânlar, sıhhi banyo, kapalı otopark ve tuvaletlerin ısınması, temizliği, korunması ve bakım yapılması maksadıyla hizmetin en iyi şekilde verilmesi için gerekli tedbirleri zamanında almak

Genel Kurulun Görev ve Yetkileri

Her yılda bir toplanarak,

a. Vakıf denetim kurulunun önerilerini gerek yönetim gerekse denetleme kurullarının çalışma ve hesap raporlarını inceleyip karara bağlamak.

b. Her iki yılda bir toplanarak vakıf yönetim kurulu, denetleme kurulu, danışma kurulu üyeleri ile vakıf genel sekreterini, diğer illerdeki bu vakfa bağlı tesislerin yöneticilerini seçmek.

c. Genel Sekreter ve denetleme kurulu üyelerinin ve iller temsilcilerinin ücretlerini belirtmek.

d. Vakfın amacının gerçekleşmesi için yönetim kurulunun uygulayacağı genel prensipleri tespit etmek.

e. Gerek bu senette ve gerekse kanunlarda kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Madde 8- Danışma Kurulu:

a. Vakıf Danışma Kurulu, Genel Kurulun seçeceği ve özellikle vakıf amacına yardımcı olacak nitelikteki bilim ve iş adamlarından kurulu en çok on beş kişiden meydana gelir. Elazığ Müftüsü daimi üyedir. Danışma kurulu üyesi seçilebilmek için genel kurul üyesi olmak şart değildir.

b. Danışma kurulu gerektiğinde yönetim kurulunun çağrısı veya danışma kurulundan üç üyenin talebi ile de toplanır. Vakfın yaptığı ve gelecek yıllar için yapacağı çalışmalar hakkında tavsiyelerini bir rapor halinde bildirir. Bu raporun birer örneği danışma kurulu tarafından denetçiler kuruluna da verilir.

Yönetim kurulu ve raporları gerektiği şekilde değerlendirir ve ayrıca durumu ilk olağan veya olağanüstü toplantısında genel kurul bilgisine sunar.

c. Yönetim kurulu lüzum görürse genel sekreter adayı tespitinde danışma kurulunun mütalaasını alır.

Madde 9- Yönetim Kurulu:

a. Yönetim kurulu en çok yedi üyeden teşekkül eder. Ancak genel kurul isterse bu miktarı azaltabilir. Beş kişiden az olamaz.

b. Genel kurul aralarında yedi asil ve yedi yedek üyeyi aldığı oy sırasına göre gizli oyla tespit eder. Yönetim kurulu üyeliğinin süresi iki yıldır. Kurula tekrar seçilmek caizdir.

c. Yönetim kurulu üyeliğinden vefat ve sair sebeplerle açılma olduğundan mevcut yedek üyelere en çok oy alan kendiliğinden üye olur. Ancak, bu üye eskisinin üyelik süresini tamamlar.

d. Yönetim kurulu üyeliği fahridir.

e. Yönetim kurulu, seçimi müteakip aralarından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir kâtip üye seçer.

f. Yönetim kurulunun toplantı nisabı tam üye sayısının salt çoğunluğudur. Kararlar toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğuyla alınır. Yönetim kurulu başkan bulunmadığı zamanlarda başkan yardımcısı her hususta başkanı temsil eder.

Madde 10- Yönetim kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a. Vakfın amacının gerçekleştirilebilmesi için gerekli işlem ve hizmetleri karara bağlayarak sekreteri bu işler için vazifelendirmek ve genel sekreteri denetlemek,

b. Vakfın yararına gelir ve yardımlar sağlamak, bağış kabul etmek, varsa bağış şartlarını tespit ve bu şartlara muvafakat etmek,

c. Vakfa taşınır veya taşınmaz varlık sağlamak, bu amaçla gerekli tesisleri almak yapmak,

d. Vakfın işlerinin tedviri,

e. İzzetpaşa Camii inşaatı veya vakfın gayesinin Gerçekleştirilmesi için yapılacak tesislerin yapım ve çalıştırılmasıyla ilgili her türlü araç ve gereçlerin piyasadan veya ithal suretiyle bedelli veya bedelsiz sağlamak için özel yahut resmi kurumlar nezdinde gerekli her türlü işlemleri yapmak veya bunlar için genel sekretere veya başka bir kişiye yetki vermek,

f. Vakfı üçüncü kişilere karşı adli, idari, yargı mercileri ile diğer resmi veya özel kuruluşlar nezdinde her kademede tam yetki ile veya resmi yetki ile temsil edecek kişiyi ya da kişileri imzalarıyla vakfı ilzam edecek taahhüt altına sokacak kişiyi ya da kişileri tespit ve tayin etmek ve bu kişilerin ücretini tespit etmek,

g. Gerekli gördüğünde vakıf genel kurulunu olağanüstü toplantıya çağırarak,

h. Genel sekreterin gerekçesi ile teklif edeceği personeli muvafık ise atamak ve verilecek ücreti tespit etmek,

i. Gerektiğinde genel sekreterin yetkilerini kaldırarak olağanüstü toplanarak genel kurula sunmak, danışma denetim kurullarıyla müştereken toplanarak karar vermek ve verilen kararları uygulamak,

j. Gerek bu senetle ve gerekse kanunun kendisine verdiği diğer görevleri yapmaktır.

Madde 11- Genel Sekreter:

a. Genel sekreter her iki yılda yapılan Vakıf Genel Kurulunun normal toplantısında gizli oyla seçilir. Genel kurul isterse genel sekreteri hariçten de seçebilir.

b. Genel sekreterin vefatı veya herhangi bir sebeple görevinden ayrılması halinde yönetim ve danışma kurulları en geç, üç gün içinde müşterek bir toplantı, yaparak kendi aralarında veya dışarıdan birinin tüm mevcutların salt çoğunluğu ile geçici sekreteri seçerler ve durum yapılacak olağanüstü genel kurul toplantısına arz edilir.

c. Genel sekreterin görevini kötüye kullanması vakfın gayelerine uymayan halleri ile yönetim ve genel kurul kararlarına karşı bulunması, kanunen suç sayılacak suiistimal, irtikâp, irtişa, hırsızlık vesair gibi uygunsuz hareketlerinden birine tevessül etmesi veya adli, idari ve kaza mercileri tarafından vazifeden men'i vukuunda yönetim,

danışma ve denetim kurulları müştereken toplanarak görevine son verir ve keyfiyet gereği için genel kurula arz eder.

Genel Sekreterin Sorumluluk Görevi ve Yetkileri:

- a. Genel kurul ve dolayısıyla yönetim kuruluşuna karşı sorumlu olup, vakfın yönetim kurulu direktiflerine göre yürütme organı sıfatıyla alınan kararları uygulamak,
- b. Her sene yılbaşı itibariyle bilanço, her genel kurul toplantısına sunulmak üzere çalışma raporu hazırlayıp yönetim kuruluna sunmak
- c. Vakfın amacına uygun çalışmaları sağlayacak her türlü tasarılar ile bütçe ve kadro hazırlıklarını yapmak ve denetçilerin görevlerini kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri almak.
- d. Vakfın ayni ve nakdi tüm varlığının korunmasını sağlamak
- e. Kurulun tesisleri ile vakıf arasında koordinasyonu sağlamak
- f. Vakıf işlerinin yürütülmesi için görevlere atanmak üzere gerekli personelin gerekçesi ile yönetim kuruluna teklif etmek
- g. Bu senetle kendisine verilen diğer görevleri yapmak
- h. Genel sekreter kendi emrinde kefalete bağlı bir veznedar ve muhasip inha eder ve yönetim kurulunun tasvibine sunar.

Madde 12- Denetçiler:

- a. Denetçiler, vakıf genel kurulu tarafından üyeleri arasında iki yıl için ve üç kişi olarak seçilirler. Seçilenlerden sonra en çok oy alan üç kişide yedek denetçi olur.
- b. Denetçiler kararlarını çoğunlukla verirler.
- c. Yönetim Kurulu, genel sekreter ve onun atayacağı personel, denetçilerin isteyeceği bütün bilgileri vermek, defter ve belgeleri göstermek ve teslim etmekle yükümlüdür.

Denetçilerin Sorumluluk, Görev ve Yetkileri Şunlardır:

- a. Vakfın genel kuruluna karşı sorumludur.
- b. Belli olmayan zamanlarda en az ayda bir inceleme ve denetleme görevlerini yapmak ve lüzum gördükleri hususlar hakkında düzenleyecekleri ara raporlarını yönetim kuruluna vermek,

c. Her genel kurul toplantısına denetleme raporunu sunmak, çalışması hakkında gerekli raporu yönetim kuruluna sunmak

d. Gerekli gördüklerinde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak.

Madde 13- Diğer İller Temsilcileri:

a. Yedinci madde gereğince genel kurul vakfın gayelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapmak üzere lüzum gördüğü il ve kasabalarda kendi tespit edeceği ve ismen belirleyeceği adette temsilci seçer.

b. Bu temsilciler en geç altı ayda bir toplanarak ortak konularda bir rapor hazırlarlar ve genel sekretere verirler. Masrafları vakıfça karşılanır. Genel sekreter bu raporları değerlendirir ve sonucu yönetim kuruluna sunar.

c. Temsilciler gerekli görülürse danışma kuruluyla birlikte çalışabilirler.

A. Vakfın Hesapları

Madde 14.

a. Vakfın hesap dönemi takvim yılıdır.

b. Vakfın muhasebatı Türk Ticaret Kanununun tacirler için zorunlu kıldığı defterler ve konudaki teamüller göz önünde tutularak düzenlenir.

c. Genel sekreter her yılın son ayı içinde gelecek yıla ait bütçe tasarılarını hazırlar ve yönetin kurulunun tasvibine sunar.

d. Genel sekreter, her takvim yılının sonunu izleyen en geç iki ay içinde vakfın bilançosunu düzenleyerek denetçilere ve yönetim kuruluna tevdi eder.

e. Elazığ Birinci Noterliğinden tasdikli 17.2.1975 gün ve 1293 sayılı ve ekli bulunan listede adları ve imzaları bulunanlar daimi üyedir.

Geçici Madde 1- Vakfın yönetin ve denetimini münthap kurallar teşekkül edinceye kadar aşağıdaki kurallarda adları yazılı arkadaşların yürütmesini kabul etmekteyiz.

Vakfın ilk danışma kurulu üyeleri: Hacı Ömer Bilginoğlu, Kerim Sunguroğlu, İbrahim Demirel, Adnan Orakçioğlu, Sabit Kaza, Namık Çitçi ve Mustafa Ergücü'dür.

Vakfın ilk yönetim kurulu üyeleri: Mehmet Tokmak, Feyzi Selmanoğlu, Nüzhet Ağel, Abdullah Yüksel, Mustafa Yalnızgil, Nuri Demirel ve Turgut Okay'dır.

Geçici Madde 2- Genel sekreteri, vakfın ilk yönetim kurulu üyelerinin kendi aralarından seçmesini kabul etmekteyiz.

Geçici Madde 3- Vâkıfın ilk deneticileri aşağıdaki kişilerdir:

Cavit Kılıççöte, Necdet Altınterim ve Yusuf Serdaroğludur.

Madde 15- Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar hakkındaki tüzüğün 37. maddesinde sıralanan vakfın idare masrafları ile vakfın gelirlerini artıracak yatırımlara ayrılacak miktarlar dışında kalan vakıf gelirlerinin tümü vakıf amaçlarına tahsis ve sarf edilir³⁹

B- İZZETPAŞA VAKFI'NIN FAALİYETLERİ

Vakıf sektörü, meydana getirdiği sistem itibariyle, gösterdiği ekonomik faaliyetlerle gelir sağlayan ve elde ettiği bu gelirlerle toplum ve devlet yararına, çok çeşitli konularda hizmet üreten, kendi kendine yeterli bir yapıya sahiptir. Bu bakımdan vakıflar, iki cepheli kuruluşlardır. Vakıfların tesisinde esas amaç hizmet olmakla birlikte, sistemim hukuki yapısı ve sosyal tesisleri tamamlandıktan sonra ilk yapılan şey, üretim yapmak ve gelir temin etmektir.

XIX. yüzyılda merkezi idarenin iktisadi faaliyetleri ve gelir kalemleri; kura ve mezari a'şarı ferag ve intikal harçları, muaccelat ve mukataat bedelleri, icare-i vahideli müsakkafat ve müsteyllat kiralari, çiftlik, orman ve zeytinlik işletmeleri, sinai kuruluş karları, nukud ve bankacılık çalışmaları gibi, zirai, ticari ve sinai işletmelere dayanmaktadır.⁴⁰

Her dönem devam eden gelir kaynakları sisteminden bahsetmiş olmakla beraber şimdi de İzzetpaşa Vakfının gelirlerinden bahsedelim.

1- Vakfın Gelirleri

Vakfın gelirleri İzzetpaşa Pasajında bulunan 99 adet dükkânın yıllık gelirleridir. Bu dükkânlar vakıf tarafından ihale ile 3 yıllık kiraya verilmektedir. Bu dükkânların yıllık ortalama gelirleri yaklaşık 8.000–10.000 TL' dir. Tuvalet, banyo ve otopark ise vakfın 30 personeli tarafından maaş karşılığı hizmet göstermektedir. Bu müştemilatın işletilmesi vakıfa ait iktisadi işletmeler adı altında işletilmektedir. Vakıf, gelirinin

³⁹ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, Vakıf Senedi, Elazığ, 2003, s. 1–8

⁴⁰ Nazif ÖZTÜRK, Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1995, s. 109.

%50'sini personeline maaş olarak vermektedir. Vakıf iki cepheli yeni binasının arka cephesindeki 3 katlı daireyi ve altındaki mağazayı ufuk tıp merkezine kiralamıştır. Ön cephedeki lojmanı ise izzetpaşa camii personeline, camiye yakın olup hizmetlerinin aksamaması amacı ile ücretsiz olarak hizmete sunmuştur.

Vakfın sermaye dışındaki gelir kaynakları şunlardır:

- a. Vakfa yapılacak her türlü yurt içi ve yurt dışı yardımlar, bağışlar ve vasiyetler
- b. Özel veya Kamu Kuruluşlarının bütçelerine vakfa yardım için konulacak paralar
- c. Yayın gelirleri
- d. Vakfa ait taşınır ya da taşınmaz malların gelirleri
- e. Kanunlar gereğince vakfın iktisap edebileceği diğer gelirler.

2- Vakfın Hizmet Sahaları

1) Halkın ibadet yeri, İslami kültür, İslami eğitim, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile bu hizmetleri karşılayacak tesisler yaptırmak, bunların veya evvelce yapılmış bu kabilden tesislerin onarım çalışmalarına yardımcı olmak.

2) Yoksul ve yardıma muhtaç, kimsesiz ailelerin geçimlerini idame ettirmelerine yardımcı olmak amacıyla yönetim kurulunun tespit edeceği ve isteyeceği, yoksulluklarını belgeleyecek evrak çerçevesinde aynı ve nakdi yardımda bulunmak.

3) Gelişen ve değişen içtimai şartlar çerçevesinde halkın istifade edeceği ve ihtiyaçlarını ucuz şekilde temin edebilecekleri şekilde iktisadi kurumlar ve tesisler kurmak ve işletmek.

4) Cemiyetin orta öğrenim ve yüksek öğrenime olan ihtiyacı göz önüne alınarak gençliğin eğitim seviyesinin yükselmesine ve Devletin gücüne yardımcı olmak amacı ile aynı ve nakdi yardımda bulunmak.

5) Ülkemizde meydana gelen tabii afetlerde mağdur olan aile ve kişilere bu gibi afetlere maruz kalanlara yardımcı olan Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Yetiştirme Yurtları ve benzeri kuruluşlara aynı ve nakdi yardımda bulunmak.

6) Afet ve harpte mağdur olan şehit ailelerine mağdur yardımda bulunmak ve sosyal amaçlı tesisler kurmak.

7) Maddi imkânları zayıf olan gençlere yurt içi ve yurt dışı öğrenim ve doktora bursları vermek, bunlar için yurt açmak ve işletmek maddi imkânları iyi olan

öğrencilere kar amaçlı yurtlar açmak ve maddi imkanı yetersiz olanların yurt sorunlarına yardımcı olmak.

8) Fakir çocukları sünnet ettirmek, aş evleri açmak, muhtaç ailelere ve öğrencilere yemek vermek.

9) Öğrenci bursları; Şu anda 180 orta ve yüksek öğretim öğrencilerine burs veriliyor.

10) Camii ve Kur'an Kurslarına yardım; Elazığ ve ilçelerinde yarım kalmış, yapılmakta olan cami ve Kur'an kurslarının bitirilmesi amacıyla maddi yardımlar yapılıyor.

11) Nakdi yardım; Kimsesiz, maddi bakımdan zaruret içinde bulunan, yolda kalan, yoksul kimselere maddi yardımlar yapılıyor.

12) Öğrencilerin giydirilmesi; Her yıl vakıflar haftası münasebetiyle, ilk ve orta dereceli okullar ile yetiştirme yurtlarındaki muhtaç öğrencilere elbise ve ayakkabı alınmak suretiyle bu eksiklikleri giderilmektedir.

13) Yeni tesislerin yapılması ve işletilmesi; 1992 yılı sonunda 38 dükkânı ihtiva eden pasaj, tuvaletler, sıhhi banyo, otopark hizmete açılarak yeni maddi kaynaklar sağlanmakta, bu kaynak ile yeni tesislerin yapılmasına ve yeni yeni faaliyetlere zemin hazırlanmış olmaktadır.

14) İzzetpaşa Camii personeli ve vakıf personeli için lojman inşa etmek veya kiralamak.

15) Sosyal faaliyetler içinde mütalaa edilen kültürel ağırlıklı dini, milli, edebi alanlarda şahsiyetlerle ilgili eserlerle, mahalli alanda hazırlanacak eserlerin nesrini yapmak.

16) Halkımızın bilgilendirilmesi maksadıyla, masraflarını da karşılamak suretiyle davet ederek konferanslar, seminerler, paneller tertip etmek.

17) Halkımızın bilgilendirilmesi için ve günün şartlarına göre iletişimi sağlamak maksadıyla televizyon, dergi ve gazete gibi yazılı ve görsel yayıncılık hizmeti vermek.⁴¹

3- Vakfın Yaptığı Hizmetler

İzzetpaşa Camiinin bakım ve onarımı vakıf bakımından birinci derecede önem arzettiği için kubbelerde bulunan kullanılmaz hale gelen bütün kurşun tabakalar

⁴¹ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, Vakıf Senedi, s. 2-3.

değiştirilmiş, içinde bozulan kısımlar boya ve badana edilmiş, giriş kapıları alüminyum doğrama şeklinde yeniden yaptırılmış böylece ısı kaybı önlenmiştir.

Yetersiz ses düzeyi değiştirilerek kablosuz sistem haline getirilmiş, pencerelerin tamamı plastik doğramaya çevrilmiştir. 146 ada 11 parselde bulunan arsa, aşevi ve sağlık merkezi şeklinde planlanmış ve 300 metre kare arkalı önlü üzerinde inşa edilen beş katlı binamızın, 1994 yılında başlayan inşaatı 1996 yılının sonunda bitirilmiş ve bu bina vakfa 11.000 TL sine mal olmuştur.

Elazığlı olması şartıyla 105 tanesi üniversite 17 tanesi orta dereceli okullardan olmak üzere toplam 122 öğrenciye her ay toplam 115.000 TL burs ödenmektedir.

Vakfımızda pasaj temizliğinde otoparkta, oto yıkamada, vardiyalı kalorifer işinde, dış mekânın temizliğinde, muhasebe, sekreteryaya, genel sekreterlikte, külliyeinin gece ve gündüz bekçiliklerinde toplam 29 personel çalışmakta ve bunların gideri olarak her ay sigorta, vergi dâhil 650.000 TL ödenmektedir. Böylece 29 kişi ve bunların aileleri geçimini sağlayıp, bu kapıdan ekmek sağlayabilmektedirler.

Her yıl ramazan münasebetiyle vakfımıza resmen müracaat ederek form dolduran ve beyanları ekiplerimizce yerinde incelenmek suretiyle fakir ve muhtaç oldukları heyetin imzasıyla kesinleşen 250 muhtaç aile, fakirlere ve hasta insanlara maddi yardım yapılmaktadır.

1997 yılında müftülüğe bağlı olarak çalışan Harput'taki Kur'an kursu binasının modern bir tarzda hizmet verebilmesi için 24 kabinli banyolarının vakfımız tarafından yaptırılması talep edilmiş ve bu banyolar afyon mermeri ile PVC kapılarla kaplanmış en iyi ve modern tarzda bitirilerek 1.460.000.000 (bir milyar dört yüz altmış milyon) TL harcanarak teslim edilmiştir.

1991 yılında inşasına başlayan ve peyder pey satın alınarak yeri temin edilen yaklaşık 2000 metre karelik İzzetpaşa Camiinin batı tarafına düşen saha üzerinde çok amaçlı tesisler kurulmuştur. Bu tesislerin başında vakfın gelirini artırıcı ve kira getiren 41 yeni dükkân. Açık artırma yoluyla noter huzurunda ihale edilmiştir.

Aynı sahada 2 kat bodrum kapalı otopark halinde vakıf tarafından işletilmektedir. Yine otopark'ın birinci katında oto yıkama tesis edilmiş ayrıca aynı zeminde külliyeinin eskiyen ve kullanılmaz hale gelen kalorifer teşkilatı hurdaya ayrılmış, kalorifer yakıt tankları ve müştemilatı 1992 birim fiyatlarına göre 2 milyar liraya yeniden yaptırılmıştır. Aynı sahada var olan abdest alma yerleriyle tuvaletlerin

alanları fazlasıyla genişletilerek yeniden yapılmış morg, gasil hane ve banyolar en iyi şekilde yeniden yapılmıştır.

Kültürel amaçlı çalışmalar içerisinde değerlendirebileceğimiz kitap ve neşriyat sahasında da vakfımızın faaliyetleri olmuştur. 1988 yılında M. Naci Onurun hazırladığı “Harputlu Divan Şairleri” ve 1996 yılında yine M. Naci Onur ve İbrahim Kavaz’ın müştereken hazırladıkları “Harputlu Rahmi Divanı” isimli eserler vakfımız yayını olarak çıkmıştır.

İzzetpaşa Vakfı başkanı İnşaat Müh. Nihat Eriş kendi gayretiyle Nail Bey Vakfı başkanı da olması hasebiyle Nail Bey Camiinin restore edilerek yeniden yapımında mühendislik ve teknik hizmet vermiş, İzzetpaşa Vakfı da ve yine Nail bey Camiinin yapımında manevi destek ile teknik eleman desteği sağlamıştır.⁴²

⁴² Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, s. 17–18–19.

III. BÖLÜM

İZZETPAŞA VAKFI KÜLLİYESİ VE İZZETPAŞA VAKFININ ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

A-İZZETPAŞA VAKFI KÜLLİYESİ

Bu kısımda İzzetpaşa Camii özellikleri, vakıf idare binası, yeni ek bina, vakıf pasajı ve diğer konuları inceleyeceğiz.

1- İzzetpaşa Camii ve Özellikleri

1972 yılında şimdiki haliyle bitirilen cami kütleli zemin kattan 4.60 kotuna göre yerleştirilmiştir. 28x44=1232 metrekare büyüklüğünde olup, cami içinde U şeklinde çekme katın arka kısmında da ikinci cemaat yeri mevcuttur. Cami 4 büyük ayak üzerine oturtulmuş, 19 metre çapında ve 31 metre yükseklikte bir büyük kubbe, yanlarda 4 yarım kubbe ve 25 adet küçük kubbeden oluşmaktadır.

Kubbeler etrafındaki bütün pencereler Osmanlı minaresinde olduğu gibi vitray ile süslüdür. Kubbeler ve ikinci çekme kattan yukarı duvarlar tarihi camilerdeki tezyinata uygundur. Bütün direkler ve kolonlar Elazığ kahverengi mermeriyle kaplanmıştır. Mihrap, minber ve vaiz kürsüsü tamamen işlemeli tabii mermerle yapılmıştır.

Tabanlar parke kaplamadır. Kış mevsiminde cami, sıcak hava püskürten kalorifer sistemiyle ısınmaktadır.

Caminin doğuda 2, batıda 2, kuzeyde 1 olmak üzere beş kapısı vardır. Bu kapılar yanlardaki revaklara açılır, revaklar 13 kubbeden oluşmuştur. Caminin doğu ve batı yanlarında 2 şerefeli merdivenli ve asansörlü (Türkiye'nin ilk asansörlü minaresi unvanına sahip) iki minaresi mevcuttur.

Caminin dış duvarları beyaz kesme taş ile kubbeler de kurşunla kaplıdır. Caminin içi tamamen bordo ve yeşil halı ile kaplıdır. Cemaat kapasitesi 3500 kişiyi bulmaktadır. Yaz mevsiminde ve Cuma namazlarında, terasın kullanıldığı zamanla da bu kapasite 5000 kişiyi bulmaktadır. Camide 2 imam, 3 müezzin, 2 faraş görev almaktadır.

Elazığ İzzetpaşa Camii'nin boyu 44m., eni 28,5 m.'dir ayrıca 8x28,5 m. Arka, 4x27,15 m. İki yan revakları vardır. Revaklara iki ayrı merdivenle çıkılmaktadır. Cami

Osmanlı mimari eserleri tarzında inşa edilmiştir. Çift şerefeli iki minaresi vardır. Şerefelelere merdiven veya asansörle çıkılabilir. Caminin 5 ayrı girişi vardır. Girişler ayrılmış beyaz mermerle kapalıdır. Kapılar çift kanatlı olup, sert ağaçtan yapılmış ve cilalanmıştır. Kapıların açılıp kapanması için hidrolik menteşeler monte edilmiştir.

Müezzin ve vaiz kürsüsü, mihrabı ve minberi dahil, renkli, çiçekli Kütahya cinsi; pasaj tabanı, koridoru, kolonları ise mor renkli “Elazığ Vişnesi” mermeri ile kaplıdır.

Kirişleri ve revaktan yukarı iç kısımları; renkli çiçekler ve ayetler ihtiva eden eski yazı desenlerle süslenmiştir. Döşeme onniks mermer, araları ise sert ağaçtan parke ile kaplı olup, üzeri yekpare yekpare bordo ve yeşil halı ile döşelidir.

Camiin üstü kubbelerle örtülüdür. 20 m. Çapında bir ana kubbesi, ana kubbenin ön ve arkasında dörtte bir kubbelerle takviye edilmiş olup, ana kubbe ağırlığı rehvan kirişler marifetiyle 4 ana kolona intikal ettirilmiştir. 25 adet de küçük kubbe vardır. Kubbelerin üstü çamurla sıvandıktan sonra kurşunla kaplanmıştır.

Dış duvarlar Körpe yontma taşı ile kaplıdır. Akustik, güneş ışığı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma teknik düzeyde çözülmüştür. Su ihtiyacı, kendine ait iki artezyen karşılınırken ayrıca 40 tonluk su saklayan ve abdest almaya yarayan bir de şadırvan bulunmaktadır.

Cami, Vakıf İdare Binası ve Şadırvan hariç, diğer fonksiyonları 4.60 kotunda kesilmiştir. Yaklaşık 3300 metrekarelik bir alan üzerinde cami, altında iki katlı 100 oto kapasiteli bir otopark, en alt bodrumda iki jeneratör, iki artezyen kuyusu ve su deposu, 3 hidrofor üst bodrumda banyolar ile bütün külliyei ısıtan ve sıcak suyu sağlayan yeni inşa edilmiş kalorifer kazanları ile yakıt tankları ve oto yıkama yeri, yanında cihazları ile yer almaktadır.

Cami mimarisinde uygun şadırvan ve vakıf idare binası cami sahanlığında Doğu Batı istikametinde simetrik bir şekilde yer alırken; zeminde, pasajda 108 adet dükkân, bir kütüphane ve bir polis karakolu bulunmaktadır.

İki katlı, 24 kabinli duvar ve tavanı tamamen Afyon mermeri ile döşenmiş kapı ve tavanı plastik doğramadan yapılmış, 4 otomatik çamaşır makinası, bir büyük kurutma makinası ile donatılmış, özel havalandırılmalı SIHHİ BANYO 3 Şubat 1994’de yeniden hizmete açılmıştır.

38 musluklu ABDEST ALMA YERİ’nin duvarları ve tavanı tamamen mermer kaplı özel bir bölüm olarak çalışmaktadır.

Koridor ve duvarları Afyon mermeriyle kaplı, kapıları plastik doğrama, tavanı alüminyum kaplama, 32'si normal, 2si özürülüler için toplam 34 kabinli, 38 pisuarlı TUVALETLER modern bir tarzda halka hizmet veriyor.

Tamamen fayans kaplı giriş yeri, bekleme salonu, cenaze yıkama yeri ve 6 cenazelik, -35 derece soğutmalı morg odası ile üç ayrı birimden oluşan GASİLHANE ve MORG, Elazığ'ın büyük bir ihtiyacını karşılamaktadır.

Pasaj altında; iki katlı, 90 otomobil aboneli, havalandırmalı sıcak su ile oto yıkama yeri bulunan kapalı OTOPARK, birkaç yıldan beri hizmet vermektedir.

KALORİFER TEŞKİLATI, iki adet 20 tonluk fueloil tankı, iki brülör, 1 banyo, 1 adet 1000 KW Trafo, iki adet 33 KW jeneratör, 10 tonluk su deposu, 2 adet 85 m. Derinlikli artezyen teşkilatının bulunduğu bir komplekse sahiptir.

2- Vakıf İdare Binası

Terasta bulunan ve caminin Batı tarafında yer alan, şadırvanın simetriği durumunda olan ve aynı görünümü verebilecek tarzda inşa edilen vakıf idare binası, cami terasından takriben 1 metre yukarıda üstü kubbe şeklinde ve kurlun kaplamalı, daire şeklinde 16 pencereye sahip, hemen kubbenin altında 20 kişinin bir arada oturabileceği masa ve sandalye ile techiz edilmiş klima cihazlı, havalandırma ve ısıtma toplantı salonu bulunmaktadır.

Alt katta Başkan, muhasebe ve sekreteryanın bulunduğu 3 ayrı oda, bir tuvalet ve bir çay ocağı yer almış, muhasebe ve sekreteryaya fotokopi ve bilgisayarla donatılmıştır.

Külliyenin tamamının iletişimini sağlayan ve inşaat teknikerini 20 km. mesafeden arayabilen telsiz telefon da bağlı bulunduğu 30 aboneli telefon santrali de vakıf idare binasında yer almıştır.

3- Yeni Ek Bina

300 metre karelik bir arsa üzerine her iki caddeye cephesi olan ve önde 5 kat arka tarafta 3 kat olmak üzere kaloriferli ve asansörlü şekilde karkas olarak inşa edilmiştir. Zemin katta yekpare bir mağaza bulunurken diğer katlar normal kat şeklindedir.

Binanın zemin kattaki mağazası kiraya verilmiştir. Diğer katları vakfın vereceği sağlık hizmetlerinde bir merkez olarak kullanılacaktır.

Bodrum katında 50 tonluk bir su deposu, hidrofor, kalorifer kazanı ve yakıt tankı ile 85 m. Derinlikte kurulmuş artezyen ve derin kuyu su pompası bulunmaktadır.

4- Vakıf Pasajı (Kuyumcular Pasajı)

Caminin yapıldığı yıllarda hemen alt kumuna isabet eden eski pasaj olarak adlandırılan kısımda 60, yeni pasaj da tamamı İzzetpaşa Vakfına ait 41 adet olmak üzere toplam 101 adet dükkânın mülkü tapuda İzzetpaşa Vakfı adına kayıtlıdır.

Eski pasajda ise 13 adet dükkân Vakıflar Genel Müdürlüğüne aittir.

Pasajın 3'ü güneyde, 1'i doğuda, 2'si kuzeyde, 2'si batıda olmak üzere 8 ayrı giriş çıkış kapısı bulunmaktadır. Eski pasajın tabanı mozaik, yeni pasajın taban ve yan duvarları 80 cm. ye kadar kahverengi ve pembe mermerle döşenmiştir.

Pasajın emniyetini temin maksadıyla bir polis noktası ve umumi alarm sistemi kurulmuştur.

5-Abdest Alma Yeri

İzzetpaşa Camii'nin ibadete açıldığı 1970 yıllarında abdest alma yeri kısıtlı ve sıhhi yönden müsait olmayan şartlarda idi, 1991'den sonra başlayan yeni pasaj inşaatıyla beraber abdest alma yeri de genişletilerek tamir edilmiş, tabanı ve duvarları mermerle döşenmiş, iç ve tavanı yağlı boya ile boyanmış, 35 kişinin aynı anda abdest alabileceği şekilde 35 musluklu ve oturma yerine sahip hale getirilmiştir.

6-Şadırvan

1972 yılında cami inşaatı bittiğinde şadırvanda beraberinde inşa edilerek bitirilmiştir.

Zaruri hallerde abdest alması ve içecek su temini maksadıyla kullanılan ve Osmanlı mimarisi tarzının özelliklerini gösteren şadırvan, 8 musluklu ve 40 ton suyu sürekli muhafaza etmektedir.

Şadırvan depo kısmının üzeri kubbe şeklinde ve kurşun ile kaplanmıştır.

7-Tuvaletler

Başlangıçta hem inşası hem de yapılırken kullanılan malzemelerin kalitesizliği neticesinde kısa zamanda yıpranan iptidai tarzda bir yapıya sahip olan, havalandırma tertibatı olmadığından koku neşreden tuvaletler, yeni pasaj inşaatı devam ederken sökülmüş, hacmi de genişletilmek suretiyle bugünkü şekliyle inşa edilmiştir. Birinci bodrum kat hizasında koridor, taban ve duvarları Afyon mermeriyle kaplı, kapıları plastik doğrama, tabanı alüminyum kaplama, 30 pisuarlı, 32'si normal 2'si özürülüler için toplam 34 kabinli 20 el yıkama musluğunun ve sıvı sabunluklarının bulunduğu tuvaletlerin özel havalandırma tertibatı vardır.

Bunun yanı sıra bayanlar için girişi ayrı olan 2 kabinli aynı yapıya sahip tuvaletler mevcuttur.

8-Sıhhi Banyo

İzzetpaşa Cami'nin kuzey cephesinde bodrum katında 2 katlı bir sıhhi banyo yeniden inşa edilmiştir. 1992 Şubat ayında faaliyete geçen ve halkın hem ucuz hem de temiz bir şekilde istifade ettiği, kullanılan havluların yıkanmadan ve kurutulmadan yeniden kullanıma verilmediği bu banyolar, Elazığ'ın ve Vakfımızın yüz akıdır.

24 kabinli, duvar ve tabanı tamamen Afyon mermeri ile kaplanmış, tabanı ve kapıları plastik doğramadan yapılmıştır.

Özel havalandırmalı sıhhi banyoda 4 adet çamaşır makinesi ve 1 büyük kurutma makinesi bulunmaktadır.

9-Gasilhane (Cenaze Yıkama Yeri)

Elazığ'ın nüfusunun hızla arttığı, apartmanların çoğaldığı düşünülürse vefat edenlerin cenazelerin yıkanacak bir yerinin olması zarureti kendiliğinden ortaya çıkar. İşte İzzetpaşa Vakfı, böyle bir ihtiyaca cevap verecek, halkın ücretsiz olarak faydalanabileceği bir gasilhane vücuda getirilmiştir. Altı kalebodur, yanları tavana kadar beyaz fayans, fakirler için içinde ücretsiz kefeni ve sabunu bulunan bekleme salonuna sahip bu gasilhanenin sıcak suyu şofben vasıtasıyla temin edilmektedir.

Cenazenin yıkandığı yer zeminden 80 cm. yükseklikte yekpare mermerden oyulmuş ve ayaklar üzerine oturtulmuştur.

10-Morg

Cenazelerin uzun süte muhafaza edilebileceği İzzetpaşa Vakfı morgu 6 cenazeyi bir anda bulundurabilecek kapasitededir.

Bilhassa yaz mevsiminde, 35 dereceye kadar soğutabilmektedir. Gerek gasilhane, gerekse morg günün 24 saati halka hizmet verebilecek şekilde techis edilmiştir.

11-Kapalı Otopark

İzzetpaşa camii batı cephesinde vakıf tarafından zaman zaman pazarlık usulüyle alınan ve vakfa mal edilen 870 metrekare arsa üzerine 2 bodrum kat inşa edilmiş, üzerine de 41 adet dükkânı, ihtiva eden yeni pasaj yapılmıştır.

İşte bu bodrumlardan alttakinde vakfın deposu, jeneratörü, 2 büyük hidroforu ve 50 tonluk su deposu ve artezyen kuyusu ile derin kuyu su pompası ve sihi banyoların sıcak suyunu temin eden kazan yer almaktadır.

Üst bodrumda TEDAŞ'a ait külliyeinin elektriği ile mahallenin elektriğini kontrol eden trafo yer almakta, külliyeinin ısı kaynağı olan 2 kalorifer kazanı, teşkilatı ve 20'şer tonluk 2 yakıt tankı, otopark danışma bürosu, soğuk ve sıcak su ile otoların yikanacağı kısım ve bu kısma ait makine aksamı yer almaktadır.

Kapalı otopark müşterisinin %95'i aylık abone ücretini ödeyen daimi statüde bulunanlar olup, %5'i günlük veya saatlik giriş çıkış yapan oto sahipleridir.

Bu mekânda günün 24 saatinde vardiyalı bir şekilde hizmet verilmektedir.⁴³

12-Altinyunus Kız-Erkek Öğrenci Yurdu ve Spor Kompleksi

Altinyunus Kız Yurdu, İZPAŞ A.Ş.(İnşaat Paz. Med.) Elazığ İzzetpaşa Vakfı'nın hizmet amaçlı bir yan kuruluşudur ve % 99 hissesine sahip kendi malıdır. Vakıf, son yıllarda hizmet anlayışını ülkemizin ihtiyacı olan gençliğe ve eğitime destek amaçlı olarak değiştirmeye başlayarak bu yönde projeler üretmeye başlamıştır. Son olarak Elazığ'da varlığına çok ihtiyaç duyulan üniversite öğrencilerine yönelik sosyal aktivitesi çok fazla olan kız ve erkek öğrenci yurtlarını yapmayı planlamıştır. Bu hizmetin planlayıcısı Yönetim Kurulu Başkanı ile Y.Mimar Prof.Dr. Nihat GÜNER müşterek çalışarak Elazığ Milli Emlak Müdürlüğü'nden teşvik yarası imkânı ile Fırat

⁴³ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı , s. 24-32.

Üniversitesine 1500 m. mesafede olan 12.000 m² lik arsayı alarak üzerinde Kız-Erkek Yurdu ve Spor Kompleksi projesini yapmış, öncelikli ve daha çok ihtiyaç duyulan 258 yatak kapasiteli kız yurdu inşaatının 2006 yılı 14 Ekim’inde törenle temeli atılmış,2008–2009 öğretim yılında bitirilerek hizmete açılmıştır.

B-İZZETPAŞA VAKFININ ÇALIŞMALARIYLA İLGİLİ ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

İzzetpaşa vakfının çalışmaları ile ilgili pek çok hüküm belirtilmiştir. Bu hükümleri maddeler şeklinde sıralayacağız.

Harcamalarında Dikkat Edilecek Hususlar

Madde 1: Yönetim kurulu kararı veya icra kurulu kararı olmaksızın vakıf hesabından hiçbir harcama yapılamaz, yardımda bulunulamaz.

Ödeme yapılırken mahsup ya da tediye fişine, o ödeme ile ilgili yönetim ya da icra kurulu kararı tarih ve numarası yazılır. Bütün harcamalar mevzuata uygun olarak düzenlenmiş harcama belgelerine göre yapılır.

Muhtaç Kişilerin Yardım Talepleri:

Madde 2: Muhtaç kişiler tarafından vakıftan yardım talebinde bulunulduğunda yapılacak işler şunlardır:

Yardım talebinde bulunan kişiden önce bir dilekçe alınır. Dilekçede ilgilinin ad, soyadı ve açık adresinin yazılı olmasına dikkat edilir.

Vakıfça düzenlenen forumları yardım talebinde bulunanlar doldurup, muhtarın tetkikinden sonra belirtilen puana göre nakdi yardım yapılır.

Vakıfça Verilecek Burslar

Madde 3: Vakıf fakir öğrencilere aşağıdaki esaslara göre burs verilir.

a. Burs almak isteyen öğrenciler, vakıfça hazırlanacak form dilekçeyi doldurarak 1–30 Eylül tarihleri arasında vakfa bizzat başvururlar.

b. Başarı ve ahlak durumları öğrencinin kayıtlı bulunduğu okul idaresinden alınan bilgiler vakıf yönetim kurulunca veya teşkil edilecek burs komisyonunca değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda puanı en fazla olana burs verilir.

c. Burs ücretleri 8 ay müddetle yönetim kurulunun belirleyeceği miktar olarak her ayın 10. gününden başlayarak ay sonuna kadar vakıf merkezinde ödenir.

d. Burs tahsis edilen öğrenciye daha sonraki yıllarda da burs verilebilmesi için sınıfını geçmesi şarttır.

e. Verilen tarihler arasında bursunu almayan öğrencilerin o ay için alacağı burs iptal edilir.

Vakıf Hesapları ve Harcama Usulleri

Madde 4. Vakıf paralarının devlet bankalarından veya Türkiye Vakıflar Bankası'nda açacakları hesaplarda muhafaza ederler. Her türlü banka işlemleri için bankalardan dekont alınır. Bankalardan aylık ve yılsonu ekstrelerinin alınmasına dikkat edilir.

Vakıf ödemeleri çekle yapılır. Tutarı yönetim kurulunun limitine kadar olan ödemeleri yapmak üzere kasada en fazla yönetim kurulunun belirleyeceği miktar kadar bulunur ve ödenir.

Gayri Menkul Satın Alma İşlemleri

Madde 5. Vakıf adına satın alınacak gayrimenkullerle ilgili olarak yapılacak işlemler şunlardır.

a. Gayrimenkulün maliki ile önce pazarlık yapılır ve şahıs bedeli üzerinde mutabakat sağlanır. Bundan sonra satış bedelini de ihtiva eden bir dilekçe alınır.

b. Gayrimenkulün sahibi hazine ise Maliye ve Gümrük Bakanlığının, vakıflar ise Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün, Belediye ise Belediye Encümeni'nin, özel idare ise özel idare yönetiminin, dernek ise dernek genel kurulunun satış kararı olması gereklidir.

c. Malik ile üzerinde mutabakat sağlanan bedel ve piyasa değerinin farklı olup olmadığını tespit etmek üzere ekspertis yapılır.

d. Gayrimenkul hisseli ise, önce malik tarafından hisseye isabet eden ifrazı yaptırılıp, müstakil tapu halinde getirilmesi istenir.

e. Yukarıdaki belgeler vakıfça yazılan gerekçeli bir üst yazı ekinde genel merkeze gönderilir ve yetki belgesi gönderilmesi istenir.

f. Vakıflar Genel Müdürlüğünce düzenlenecek yetki belgesine müsteniden satın alınacak gayrimenkul vakıf adına tescil edilir ve tapu senedi alınır.

Emlak Vergisi Beyannameleri

Madde 7. Vâkıfın mülkiyetinde bulunan gayrimenkullerin emlak vergisi beyannameleri vakıf genel sekreterince verilir.

a. Beyanname verilirken aşağıdaki hususlara dikkat çekilir.

b. Dini hizmetlere ifasına mahsus ve umuma açık olan ibadethaneler ve bunların müştemilatı daima olarak emlak vergisinden muaftır. Bu çeşit gayrimenkuller için ilgili kanun hükümlerine beyanname verilmekle beraber vergi ödenmez.

Kiraya verilmediği ve vakıf hizmetleri için tahsis edildiği müddetçe camii ve mescitler dışında vâkıfa ait binalar daimi olarak vergiden muaftır. Bu çeşit binalar için de bu maddenin a fıkrası hükmü uygulanır.

Vakfın mülkiyetinde bulunup da kiraya verilen binalar ve araziler için hem beyanname verilir hem de beyan edilen değer üzerine emlak vergisi ödenir.

İnşaat İşleri

Madde 8. Bina inşaatı veya onarımı yapılması halinde aşağıda belirtilen hususları göz önünde bulundururlar.

Üzerinde bina inşa edilecek arsanın vakfa ait olması, imar durumuna göre proje yaptırılması ve ilgili belediyeden inşaat veya tamirat ruhsatının alınması.

Yapılacak inşaatın fenni sorumluluğunun bir teknik eleman tarafından üstlenmesi.

İnşaat veya onarım işinin SSK'ya bildirilmesi ve çalıştırılan bütün işçilerin sigorta ettirilmesi gerekir.

İnşaatın Emanet Usulü İle Yaptırılması

Madde 9. İnşaatın ihale usulü ile yaptırılması vakfın müteahhidi seçmek maksadıyla yapacağı ilan sonucunda ortaya çıkan istekler arasından en uygun teklifi veren müteahhidin bulunup işi ona verilmesidir.

Teminat Olarak Kabul Edilecek Değerler Şunlardır:

- a.** Tedavülde bulunan Türk parası
- b.** Devlet tahvilleri ve hazine bonoları
- c.** Banka teminat mektubu

- d. Hükümetçe tayin ve tespit edilecek milli hisse senedi
- e. Yönetim kurulunun belirleyeceği çek veya senet
- f. Birinci derecede ve çırada ipotek edilecek, gayrimenkul mallar ve yönetim kurulunun belirleyeceği teminat şekli.

Teminat geçici ve kesin olmak üzere iki türdür. Geçici teminat ihale konusu olan işin tahmin veya keşfedilen bedelinin vakıf yönetim kurulunca belirlenecek yüzdesi olup %5'den az olamaz. Kesin teminat ise geçici teminatın 2 katıdır.

Aynı Bağışların Kabulü

Madde 10: Her türlü aynı bağış vakfın kopyalı aynı bağış makbuzu ile kabul edilir. Bunlardan demirbaş niteliğinde olanlar ambar giriş defterine yazılır.

Yapılan aynı bağışlar şartlı ise şartına uygun olarak sarf edilir.

Demirbaş Kayıtları

Madde 11. Gerek satın alma gerekse bağış yoluyla vakıf şubesine mal olan her türlü demirbaş eşya demirbaş defterine kayıt edilir. Demirbaşlar deftere sıra numarası verilerek kayıt edilir ve aynı numaralar demirbaşın üzerine de yazılır.

Vakfın demirbaşları diğer kurum demirbaşları ile karıştırılmaması için görülen yerine Elazığ İzzetpaşa Vakfı ibaresi yazılır.

Makbuz Talepleri

Madde 12. Vakıf her türlü makbuz ve asılı evrakı Genel Müdürlüğüne hitaben yazılmış bir ihtiyaç yazısı ile bir kurye ile isterler.

Görevlendirilen kuryeler Genel Müdürlüğün ilgili birimlerine kimlikleri ile müracaat ederler. İlgili birimce kimlik tespiti yapıldıktan sonra istenilen makbuz ve basımı basılı evrak vâkıfa iletmek üzere ve imza karşılığında kuryeye teslim edilir.

Vakıfça ayrıca kayıt edilir. Vakfın makbuz zimmeti bu defterden dikkatli bir şekilde takip edilir.

Ambar Defteri

Madde 13. Vakıf satın aldıkları veya bağış yolu ile temin ettiklerini her türlü tüketim maddeleri için bir ambar defteri tutarlar.

Yöneticilerin Dikkat Edeceği Hususlar

Madde 14. Elazığ İzzetpaşa Vakfı merkezinin elindeki mal varlığı Türk Milletinin ve hayırseverlerin bu vakfa bir emanetidir. Emaneti ehline vermek ise bir borçtur.

Vakıf yöneticilerini, vakıf malları üzerinde tasarruf yaparken, kendi malları üzerinde gösterdiği titizliği daha fazlasını göstermek durumundadırlar.

Bu takdiri de Elazığ İzzetpaşa Vakfı yüce İslam dinine ve hayırsever Türk Milletine hizmet vermek şerefini kazanacaktır.

Yürürlük

Madde 15. Bu talimat, Genel Kurulunun kabulü tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 16. Bu talimatı yönetim kurulu yürütür.⁴⁴

⁴⁴ Heyet, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, Vakıf Senedi, s. 58–65.

SONUÇ

Temel dinamiklerini Allah ve Resülü'nün söz ve uygulamalarından alan vakıf kurulu, en salih anlatımıyla kişinin malını insanlığın yararına, hayır ve hasenat işlerine süresiz olarak bağışlanmasıdır. Bu anlamda vakıf, insanın zaman sınıflı olmaksızın hayır yoluna bağışladığı malı sayesinde Allah'ın rızasını kazanma ve mutluluğu elde etme arayışıdır.

Maddi bir karşılık beklemeden başkalarına yardım etmek gibi ulvi bir fevkalade düşüncenin mahsulü olan vakıf müessesesi, yüz yıllardan beri, İslam ülkelerinde büyük bir ehemmiyet kazanmış sosyal ve ekonomik hayat üzerinde derin tesirler icra etmiş olan dini ve hukuki bir müessesedir. İnsan fitratına mevcut olan yardımlaşma hissi şüphesiz ki insanlık tarihi kadar eskidir. Bu his dini emir ve hükümlerle birleşince daha bir kuvvet kazanır. İslam ülkelerinde vakıfların, asırlarca büyük bir fonksiyon icra etmesinin sebebi burada (dini his) aramak lazımdır. Çünkü "insanların en hayırlısı, insanlara faydalı olan, malın en hayırlısı, Allah yolunda harcanan (başka bir ifade ile vakfedilen), vakfın en hayırlısı da insanların en çok duydukları ihtiyacı karşılayandır." Prensibinin manasını çok iyi bilen Müslümanlar, bu yolda birbirleriyle adeta yarış edercesine vakıf eserler kurmuşlardır.

108 kişilik kurucu heyetle 1975 yılında vakıf senedini tasdik edilmesi sonucu faaliyete başlayan Elazığ İzzetpaşa Vakfı, Türkiye'de mevcut bulunan 123 vergi muafiyetine ve umuma hâkim vakıflardan biridir.

Tüzüğü'nün 4. maddesinde belirtildiği şekilde İzzetpaşa Camii ve müştemilatının yapımını tamamlamak, bakımını yapmak ve yaşatmak, saray (Hapishane) camiini yeniden yapmak, yaptırmak ve yaşatmak ile beraber halkın ibadet yeri, İslam kültür, İslami eğitim, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile bu hizmetleri karşılayacak tesirler yaptırmak, bu kavil tesislerin onarım çalışmalarına yardımcı olmaktadır.

Bütün bunlarla beraber, tabii afetlerde Kızılay ile birlikte yardımcı olmak, kimsesiz ve yoksullara maddi yardımlarda bulunmak, eğitim sahasından özel eğitim sahları, fakülte ve üniversite açmak, halkın ihtiyaçlarını ucuz bir şekilde temin edeceği iktisadi kuruluşlar vücuda getirmek, öğrencilere burs vermek de amaçları çerçevesinde yer almaktadır.

Ecdadımızdan kalan vakıf eserlerinin anlamına uygun olarak onarılıp yaşatılması dileği ile...

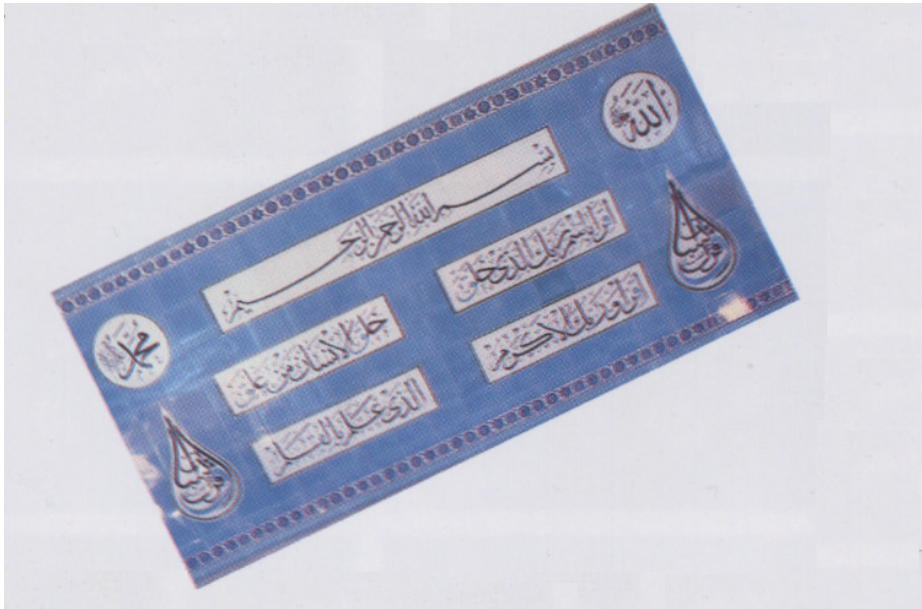
BİBLİYOGRAFYA

- AKSIN, Ahmet, 19. Yüzyılda Harput, Ceren Ofset ve Matbaacılık, Elazığ, 1999.
- ARDIÇOĞLU, Nureddin, Harput Tarihi, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara, 1997.
- BAYKARA, Tuncer, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş, Ankara, 1988.
- ÇADIRCI, Musa, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı , Ankara, 1991
- KAZICI, Ziya, İslam Medeniyeti Ve Müesseseleri Tarihi, Marmara Üniv. İlahiyat Fak. Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003.
- KAZICI, Ziya, “Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Vakıfların Harput'taki Hizmetleri”Dünü ve Bugünüyle Harput Sempozyumu, C.I, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi, Ankara, 1999
- KOMİSYON, İslam'a Giriş – Gençliğin İslam Bilgisi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006.
- KOMİSYON, İslam Tarihi Ansiklopedisi, Türkiye Gazetesi Yayınları, C.X, İstanbul, Trs.
- KOMİSYON, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, Türkiye Gazetesi Yayınları, C.VI. , İstanbul, 1996.
- KOMİSYON, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, Tanıtım Kitabı, Çağ Ofset Basımevi, Elazığ, 1997.
- KOMİSYON, Elazığ İzzetpaşa Vakfı, Vakıf Senedi, Çağ Ofset Basımevi, Elazığ, 2003.
- KOYUNOĞLU, Hüsnü, “Almayı Verenler: Vakıf Kuranlar”, Diyanet Dergisi, S-216, İstanbul, 2008.
- KÖPRÜLÜ, M.Fuad, İslâm ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.
- ÖZALPDEMİR, Ramazan, “Vakfın Sosyal Hayatımızdaki Yeri”, Diyanet Dergisi, S-108, İstanbul, 1999.
- ÖZTÜRK, Nazif, Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi, Ankara, 1995.
- SUNGUROĞLU, İshak, Harput Yollarında, Yeni Matbaa, C.I. , İstanbul, 1958.
- ÜNAL, M. Ali, “Harput” Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.XVI., İstanbul, 1997.

YAZICI, Nesimi, “İnancın Aksiyon Haline Dönüşmesi Bir Örnek: Vakıflarımız”,
Diyanet Dergisi, S-216, İstanbul, 2008.

EKLER

İzzetpaşa camii, izzetpaşa pasajı, abdest alma yerleri, kuyumcular çarşısı, şadırvan, altınyunus kız-erkek öğrenci yurdu ve spor kompleksi vb. yerlerin fotoğrafları

IZZETPAŞA CAMII VE

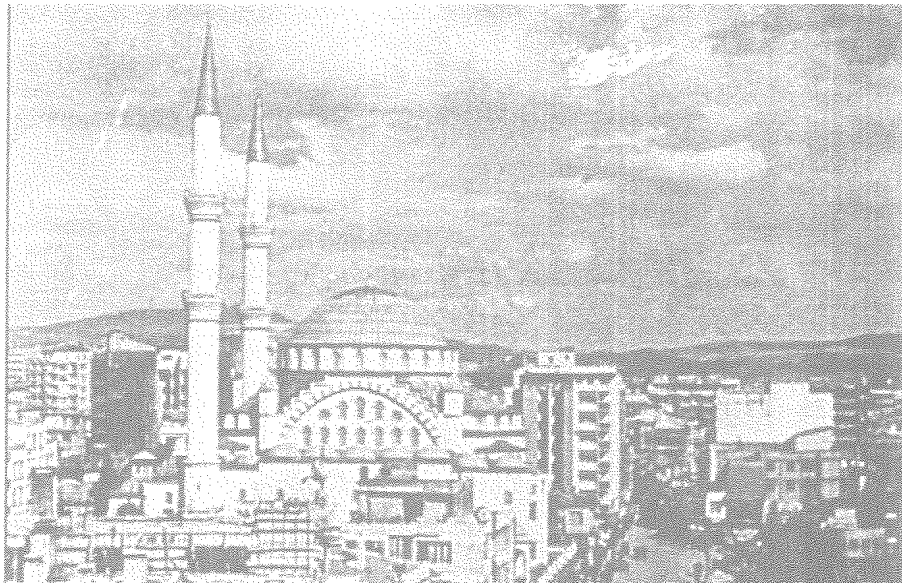
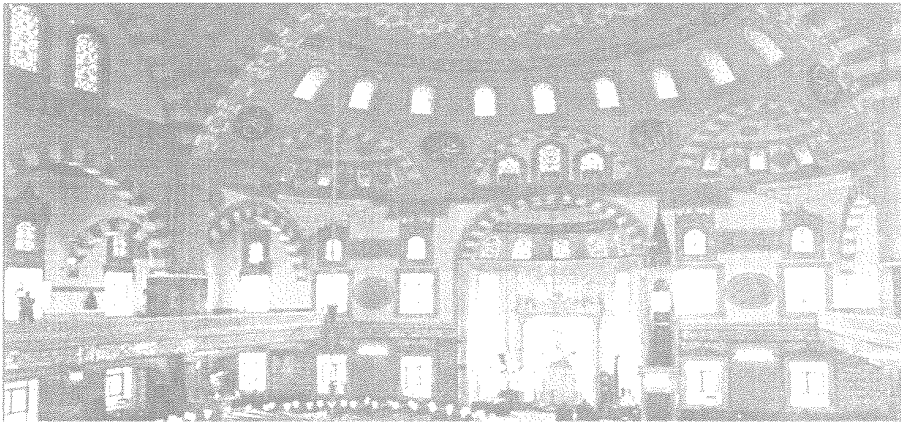
IZZETPAŞA VAKFI KÜLLİYESİ

- 1-ESKİ CAMİNİN YAPILDIĞI YIL:1969
- 2-IZZETPAŞA CAMİNİN İNŞAAT.T.:1968-1972
- 3-TOPLAM CEMAAT SAYISI:3.500.
- 4-MİNARE:2 ŞEREFELİ ASANSÖRLÜ-2 MİNARELİ
- 5-SEKİZ MUSLUKLU ŞADIRVAN.
- 6-CAMI ALANI:1254 m².
- 7-KUBBE YÜKSEKLİĞİ:31 m.
- 8-KUBBE ÇAPİ:19 m.
- 9-CAMI PERSONELİ:2 İMAN,3 HÜEZZİN,2 FARAC

VAKIF KÜLLİYESİ

- 1-VAKIF KÜLLİYESİ ALANI:5.000 m².
- 2-İŞ YERİ SAYISI 100.
- 3-90 OTO KAPASİTELİ 2 KATLI
KAPALI OTO PARK.
- 4-34 KAPALI 30 PİSVARLI TUVALET.
- 5-35 KİŞİLİK ABDEST ALMA YERİ.
- 6-24 KABİNLİ SİHHİ BANYO.
- 7-8 CENAZELİK NORG VE GASILHANE.
- 8-VAKIF İDARE BİNASI.

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Elazığ'da doğdum. İlkokulu Elazığ Yakup Şevki Paşa İlkokulunda, ortaokul Elazığ İmam Hatip ve liseyi Elazığ Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde okudum. 2003 yılında Fırat Üniversitesi İlahiyat fakültesini kazandım ve 2007 yılında bu fakülteden mezun oldum. Aynı yıl Adıyaman / Gölbaşı ilçe Müftülüğünde göreve başladım. 2008 yılında İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, İslam Tarihi Bilimdalında yüksek lisansa başladım.